ÉRTESITŐ

AZ

UNITÁRIUS VALLÁSKÖZÖNSÉG ISKOLÁIRÓL

AZ 1880—81-IK TANÉVBEN.

A NEVELÉSÜGYI BIZOTTSÁG MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTETTE

KOVÁCS JÁNOS,

igazgató-tanár.

II. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁRTT,

NYOMATOTT K. PAPP MIKLÓS ÖRÖKÖSEINÉL

1881.

ÉRTESITŐ

AZ

UNITÁRIUS VALLÁSKÖZÖNSÉG ISKOLÁIRÓL

AZ 1880—81-IK TANÉVBEN.

A NEVELÉSÜGYI BIZOTTSÁG MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTETTE

KOVÁCS JÁNOS,

igazgató-tanár.

KOLOZSVÁRTT,

NYOMATOTT K. PAPP MIKLÓS ÖRÖKÖSEINÉL

1881.

A) KOLOZSVÁRI FŐTANODA.

I. Főfelügyelet.

Az iskolák feletti főfelügyeletet gyakorolja az „Egyházi Főtanács"; közvetlen pedig a Kolozsvártt székelő „Egyházi Képviselő tanács."

II. Iskolai igazgatóság.

Elnökök: Felügyelő gondnokok: dr. Brassai Sámuel, a kolozsvári m. kir. tud. egyetem ny. r. tanára, a Magy. T. Akad. r. tagja.
" " Hajós János, miniszteri tanácsos.
" " Kőváry László.
" " P. Horváth Kálmán.
Előadó: Kovács János, igazgató.
Jegyző: Boros György.
Tagjai: a felügyelő gondnokok és a rendes tanárok.

a) Végrehajtó közegek.

Igazgató: Kovács János.
Iskola-főnök: Barabás Ábel pap- és tanárjelölt.
Ellenőr: Kanyaró Ferencz, papjelölt.
Iskola-gazda: Mózes Mihály, III. papnövendék.

b) Iskolai esküdtszék.

Elnök: Barabás Ábel.
Tagok: Kanyaró Ferencz, papjelőlt, Német István, Székely Zsigmond, Mózes Mihály, III. papnövendékek. Gábor Albert, Adorján Domokos, II. papnövendékek. Fazakas Lajos, Pap László I. papnövendékek. Molnos Kálmán VIII. oszt. t.

c) Iskolai kórház.

Rendes orvos: dr. Gálffy Endre.
Felügyelő: Kovács János, igazgató-tanár.

*

III. Tanári és tanitói személyzet s az általuk előadott tantárgyak.

a) A papnöveldében:

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kineveztetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
1	Ferencz József, püspök és rendes tanár.	1857 püspökké választatott 1876.	Symb. theologia Unitár. egyh.-tört. és Liturgika . Egyh szónoklattan . . Gyakorl. szónoklat . .	III. II. I.	2 2 1 1	6	A vallásközönség iskoláinak főfelügyelője és a papnövelde igazgatója.
2	Derzsi József, lelkész és r. tanár.	1871	Egyházjog . Egyháztört. .	I. II. I. II.	3 3	6	A nevelésügyi bizottság jegyzője.
3	Kovács János, r. tanár.	1872	Angolnyelvt.	I. II. III.	2 2 2	6	Lásd alább.
4	Péterfi Dénes, lelkész és r. tanár.	1870	Philosophia története .	I. II. III.	1	1	Kolozs dobokaköri jegyző, a „K.Magvető“szerkesztője, a papnöv. és ifj. „olv.-önképzőkör“ egyletek védnöke.
5	Boros György, r. tanár.	1879	Hébernyelv . „ Biblia bevezetés . . Erkölcstan . Hittan . .	I. II. III. I. II. II. I.	2 2 4 2 3	13	Az igazgatósági gyülések jegyzője.
6	Boér Gergely, szaktanár.	1876	Hármonia .	I. II. III.	2	2	Lásd alább.

b) A gymnasiumban.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kineveztetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
1	Kovácsi Antal, r. tanár.	1857	Latinnyelv .	IV. V. VI. VII. VIII.	3 3 3 3 2	14	Közigazgatási és tanügyi jegyző.

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
2	**Pap Mózes**, r. tanár	1857	Mennyiségtan	IV. V. VI. VII. VIII.	3 3 3 3 2	14	Főtanodai könyvtárnok, a VIII. oszt. főnöke.
3	**Nagy Lajos**, r. tanár.	1857	Görögnyelv " Magy. ir. tört. Irálytan . Költészettan Szónoklattan	VII. VIII. VII. IV. V. VI.	2 2 2 3 2 2	13	Egyh. fő- és pénzügyi jegyző, kolozsdoboka-köri esperes, s a dalárda védnöke.
4	**Benczédi Gergely**, r. tanár.	1866	Természettan " Vegytan . Ásványtan	III. VII. VIII V.	2 4 4 3	13	A természettani szertár őre és VII. oszt. főnöke.
5	**Derzsi József**, r. tanár.	1871	Szépészet és magyar irod. történet .	VIII.	2	2	Lásd fennebb.
6	**Kovács János**, r. tanár.	1872	Magyar történelem . Egyetemes történelem Angol nyelv Szónoklati gyakorlat .	VIII. VII. VI. önk. tanulóknak VI. VII. VIII	3 3 3 2 1	12	Igazgató tanár, kórház felügyelő, a kolozsvári m. kir. tud. egyetemen az angol ny. m. t. és a „Ker. Magvető" szerkesztője.
7	**Ulár Pál**, r. tanár.	1873	Görög nyelv Régiségtan	IV. V. VI V.	5 4 3 2	14	Az V. és VI. gymn. o. főnöke s az alosztályuak olvasó egyletének védnöke.
7	**Péterfi Dénes**, r. tanár.	1876	Vallástan . Bölcselem . Predikáczió	IV VI. VII. VII. VIII. VI. VII. VIII	1 2 3 1	7	Lásd fennebb.
9	**Boros György**, r. tanár.	1879	Erkölcstan .	V.	1	1	Lásd fennebb.
10	**dr. Bartók István**, póttanár.	1873	Állattan . " " Növénytan .	VI. II. I. IV.	3 2 2 2	9	A kolozsvári polgári iskolában r. tanár.

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Kineveztetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
11	**Benedek Áron**, póttanár.	1874	Számtan	I. II.	3 3	6	A kolozsvári m. kir. tanítónőképezde r. tanára.
12	dr. **Gyergyai Árpád**, póttanár.	1879	Állattan	VI.	3	3	1881. jan. 29-én történt halála után dr. Bartók István vette át az állattan tanítását.
13	dr. **Wachsmann Ede**, póttanár.	1879	Német nyelv	V. VI. VII. VIII.	3 3 2 2	10	
14	**Gál Kálmán**, segédtanár.	1879	Latin nyelv	I. II. III.	5 5 4	14	A III. gymn. oszt. főnöke.
15	dr. **Vajda Emil**, segédtanár.	1880	Német nyelv	I. II III IV.	3 4 4 4	15	A IV. gymn. oszt. főnöke.
16	**Székely József**, köztanító.	1880	Földrajz „ „ Történelem Menny. földr.	I. II. III. IV. VIII.	3 3 3 2 2	13	Tanárjelölt; a II. gymn. o. főnöke.
17	**Csegezi Gyula**, köztanító.	1880	Mértan	III.	3	3	Tanárjelölt.
18	**Barabás Ábel**, köztanító.	1877	Magyar nyelv „ „ „ „ Vallástan „ „	I. II. III. I. II. III.	4 3 3 1 1 1	13	Pap- és tanárjelölt; iskolafőnök s az I. gymn. o. főnöke.
19	**Sárdi József**, szaktanító.	1861	Vallásos ének „ „ „ „	III. IV. V.	2	2	A kolozsvári ekklézsia kántora.
20	**Kővári Endre**, szaktanító.	1870	Rajz „	I. II. III. IV. V.	2 2	4	Képiró.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
21	**Boér Gergely**, szaktanár.	1876	Műének " Hármonia . Orgonázás	II. III. IV. V, VI.VII.VIII önként. tanulóknak	2 2 2 2	8	A kolozsvári állami tanitó-képezdében rendes zenetanár.
22	**Adorján Domokos**, szaktanitó.	1876	Vallásos ének " "	I. II. g. 1. 2. 3. 4. el.	1 1	2	II. papnövendék és segéd kántor.
23	**Binder János**, szaktanitó.	1879	Szépirás . "	I. II III. IV. V.	2 1	3	
24	**Nyárádi Lajos**, szaktanitó.	1872	Testgyakorlat " "	I. II. III. IV. V. VI. VII	2 2 2	6	Torna-tanitó a helybeli tornavivodában.
25	**Kővári Mihály**	1879	Vívás . .	VIII.	2	2	Köz- és váltó ügyvéd.
	c) Az elemi iskolában.						
1	**Tibáld József**, köztanitó.	1879	Minden tantárgyat a	4 el. oszt.	16	16	Papjelölt; a 4. el. o. főnöke. A 2-dik félévbn Német István III. é. papnöv. tanitott.
2	**Kanyaró Ferencz**, köztanitó.	1880	Minden tantárgyat a	3. el. oszt.	16	16	III. éves papnövendék; ellenőr, s a 3-ik el. oszt. főnöke.
3	**Binder János**, okleveles tanitó.	1879	Minden tantárgyat az	1. 2. e. oszt.	16	16	Az 1. és 2. elemi oszt. főnöke.

IV. Magán-tanitók.

Főtanodánkban a magántanitási rendszer századok óta szokásban volt. Iskolai törvényeink értelmében magántanitói felügyelet alatt állanak — az igazgató ellenőrzése mellett — az öt gymn. oszt. és a négy el. oszt. növendékei.

Minden magán tanitónak szoros kötelessége szelid és okos bánásmód mellett tanitványát a közórákra előkésziteni; forditásait, számtani s más dolgozatait vele elkészittetni és kijavi-

tani. Nevelője is lévén tanitványának, köteles annak lelki és testi épsége és jólléte felett őrködni, s mindent lelkiismeretesen megtenni, a mi tanitványa javára s előmenetelére szolgál.

Magán-tanitással foglalkoznak: a tanárjelöltek, köztanitók, papjelöltek, papnövendékek és a gymnasiumban a felosztályuak.

A kik javadalomban részesülnek, kötelesek a fizetésre képtelen szegény tanulók közül egynek oktatását ingyen elvállalni.

A tapasztalat azt mutatja, hogy ez életrevaló intézkedés nagyon hasznos és czélszerü a tanulókra nézve. A magán-tanitók, úgy szólva, a gondos szülőket helyettesitik. De a mig egyfelől a magántanitói intézmény üdvös hatásu a tanitványokra nézve, addig másfelől jótétemény sok szegénysorsu ifjunak, a mennyiben magán-tanitás által önerején képezheti magát.

A lefolyt tanévben ez úton 33-an részesültek kosztban; az összes jövedelem pedig magán-tanitásból (a kosztot is pénzértékben számitva) volt 7,792 frt o. é.

V. A tanterv táblázatos átnézete.

a) A papnöveldében.

	Osztályonként heti óra szám			
	III.	II.	I.	Együtt
Keresztény hittudomány	—	—	3	3
Az unitárius egyház története és Symbolica theologia (féléves tantárgyak)	2	—	—	2
Erkölcstan	—	2	—	2
Philosophia történet	1	1	1	3
Paptan és Egyházszertartástan (féléves tárgyak	2	—	—	2
Biblia bevezetés	—	4	4	8
Egyház történelem	—	3	3	6
Unitárius egyházjog	—	3	3	6
Héber nyelv . , ...	2	2	2	6
Angol nyelv	2	2	2	6
Egyházi szónoklattan	—	—	1	1
Gyakorlati szónoklattan	1	1	1	3
Harmonia	2	2	2	6
	12	20	22	54

Megjegyzés: A papnöveldei tanfolyam összes tantárgyai közül a Theologia encyclopaedia, Exegesis és az Egyet. egyházjog váltakozás nyomán nem adattak elé.

b) A gymnasiumban.

	Osztályonként heti óra szám								
	VIII	VII.	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.	Együtt
Vallás . . .	—	2	2	1	1	1	1	1	9
Magyar nyelv	3	2	2	2	3	3	3	4	22
Német nyelv .	2	2	3	3	4	4	4	3	25
Latin nyelv .	2	2	3	4	3	4	5	5	28
Görög nyelv .	2	2	3	4	5	—	—	—	16
Régiségtan .	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Földrajz . .	1	—	—	—	—	3	3	3	10
Történelem .	3	3	3	—	2	—	—	—	11
Mennyiségtan	2	3	3	3	3	3	3	3	23
Természetrajz	—	—	3	3	2	—	2	2	12
Természettan	—	4	—	—	—	2	—	—	6
Vegytan . .	4	—	—	—	—	—	—	—	4
Bölcsészet . .	3	3	—	—	—	—	—	—	6
Szépirás . .	—	—	—	1	1	1	2	2	7
Rajz	—	—	—	2	2	2	2	2	10
Harmonia . .	2	2	2	2	—	—	—	—	8
Műének . . .	—	—	—	—	1	1	1	—	3
Vallásos ének	—	—	—	1	1	1	1	1	5
Tornászat . .	2	2	2	2	2	2	2	2	16
	26	27	26	30	30	27	29	28	223

c) Az elemi iskolában.

	Osztályonként heti óra szám				
	4.	3.	2.	1.	Együtt
Vallás	2	3	3	3	11
Magyar nyelv	3	3	—	—	6
Magy. olv., beszéd-, ért. gyakorlat	—	—	4	6	10
Német nyelv	2	—	—	—	2
Földrajz	3	3	—	—	6
Számtan	4	4	4	3	15
Természetrajz	2	3	4	3	12
Irás	2	2	1	1	6
Rajz	2	2	2	1	7
Ének	2	2	2	2	8
	22	22	20	19	83

VI. A tanterv és tananyag mindkét félévre vonatkozó vázlatos kimutatása.

a) A papnöveldében.

III. éves papnövendékek.

Symbolica theologia. Székely Mózes kézirati tankönyve nyomán. Első félévben. Het. 2 órán.

Az unitárius egyháztörténete. Ferencz József kézirati tankönyve után. Második félévben. Het. 2 órán.

Philosophia történet. Első félév: Ó-kor. Második félév: Uj-kor. Er. Pauer Imre tankönyve és saját kézirat után. Het. 1 órán.

Paptan. (Cura pastoralis) Zsarnay Lajos „Paptan“ czimü könyvéből, az unitárius egyházra vonatkozó jegyzetekkel bővitve. Első félévben. Het. 2 órán.

Egyházszertartástan. (Liturgica) Ferencz József kézirati tankönyve után. Második félévben. Het. 2 órán.

Angol nyelvtan. Mindkét félévben: Ransbourgh olvasó-könyvéből forditások magyarra s magyar olv. könyvekből angolra. Het. 2 órán.

Héber nyelv. Az „Exodus“ (Mózes II-ik könyve) öt első fejezete olvastatott az eredeti szövegből, kisérve kritikai és exegetikai jegyzetekkel: az első félévben. — A második félévben: Exodus folyt. a VI—XI. fejezetek a magyar forditás után megbiráltattak, a bővebb tanulmányozás, a kiadott jegyzetek alapján, a tanulókra bizatott. Elolvastatott a XII—XIII 16 v. XV. szintén jegyzetekkel kisérve. Főleg nyelvtani szempontból elolvastatot a VIII., XIII. és XV. zsoltár. — Több házi dolgozat készittetett. Het. 2 órán.

Szónoklati gyakorlatok. Félévenként három irásbeli dolgozat s egy-egy szóbeli előadás. Het. 1 órán.

Megjegyzés. A III. papnövendékek „a kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézetben“ Vörös Sándor igazgató által előadott gazdaságtant is hallgatták 1 órán, ugy szintén kertészeti gyakorlatok is voltak berendezve Ritter Gusztáv főkertész vezetése alatt het. 2 órán.

II. éves papnövendékek.

Erkölcstan. Az első félévben Zsarnay Lajos kézikönyve és a tanár jegyzetei után. Het. 2 órán.

Dogmatörténet. A második félévben. A dogmatörténet tartalma. Dogmák története az apostoli kortól a niceai zsinatig. Az egyes dogmák története. Simén domokos kézirata és az illető tanár jegyzetei után. Het. 2 órán.

Egyháztörténet. K. k. Hase-Farkas József „Egyháztörténete" mindkét félévben a reformatióig. Het. 3 órán.

Biblia bevezetés. Első félévben. Általános áttekintése a bibliának. A héber nemzet-, vallás- és irodalom története a legrégibb kortól a persa korig (536), különös tekintettel az e korba eső könyvekre. Het. 4 órán. Második félévben. A héber nemzet-, vallás- és irodalom története a persa kortól a kereszténység felléptéig. A kanonikus könyveken kivül tárgyaltattak az apocryphusok is, különös tekintettel az alexandriai zsidó philosophiára. Kézikönyv Simén D. kézirata és az az illető tanár jegyzetei. Het. 4 órán.

Unitárius egyházjog. Első félévben „Egyházjog." Második félévben „Közigazgatástan." Mikó Lőrincz kézirata nyomán. Het. 3 órán.

Héber nyelv. Ugyanaz a mi a III. éveseké. Lásd III. év.

Angol nyelv. K. k. Dallos Gyula „Angol nyelvtana". Ebből elbeszélések s költemények forditása magyarra s magyarból angolra. Het. 2 órán.

Szónoklati gyakorlatok. Félévenként három irás-, beli dolgozat s egy-egy szóbeli előadás. Het. 1 órán.

Philosophia történet. A III. és I. évesekkel együtt. L. III. év.

I. éves papnövendékek.

Hittan. Az első félévben. A hitnézet és hittan fogalma alapja és fejlődése. Az Isten fogalom. Isten tulajdonságai. — A második félévben. Isten mint teremtő. Az ember. Jézus. Az egyház. Egyházi szertartások. Az utolsó dolgok. Kriza János kézirati tankönyve és a tanár jegyzetei nyomán. Segéd-könyv: Lang Henrik „Keresztyén dogmatika." Het. 3 órán.

Héber nyelv. Az első félévben. A beszéd részek: főnév, melléknév, névmás és számnév. Héber és magyar gyakorlatok forditása. Házi dolgozatok és egy iskolai dolgozat. Második félév. Az ige. Héber és magyar gyakorlatok forditása. Genesis I. és II-ik részeinek forditása, kisérve kritikai és exegetikai jegyzetekkel. Iskolai és házi dolgozatok. Het. 2 órán.

Biblia bevezetés. A II. évesekkel. Het. 4 órán.

Unitárius egyházjog. A másod évesekkel. Het. 3 órán.

Philosophia történet. A III. és II. évesekkel együtt. L. III. év.

Angol nyelv. Az angol nyelvtan elméletileg és gyakorlatilag. Dallos Gyula kézikönyve szerint. Het. 2 órán.

Egyházi szónoklattan. Mitrovics Gyula „Egyházi szónoklattan" czimü könyve nyomán. Het. 1 órán.

Egyháztörténet. A II. évesekkel. Het. 3 órán.

Szónoklati gyakorlatok. Félévenként három irásbeli dolgozat s egy-egy szóbeli előadás. Het. 1. órán.

b) A gymnásiumban.

VIII. gymn. osztály.

A magyar irodalom története. Első félévben: „A magyar irodalom története" a 18. század végétől napjainkig. Olvasmányok. K. k. Toldy Ferencztől. Hetenként 3 órán. Három irásbeli dolgozat.

Szépészet. Második félévben. K. k. Purgstaller szépészete. Átalános fogalmak. Épitészet, szobrászat, rajz, festés, metszés, műkertészet, zene, ének, műtáncz, költészet, szinészet, szónoklat. Olvasmányok, 3 irásbeli dolgozat. Hetenk. 3 órán.

Német nyelv. Olvasókönyv: Lüben u. Nacke „Deutsches Lesebuch" VI. kötet és Gáspár János és Kovácsi Antal „Magyar olvasókönyv" elsőfolyam II. kötet. Irodalmi történelem Lüben u. Nacke szerint. Fordittatott: Hagedorntól „Johan der muntze Seifen-sieder", Lessingtől: Mina von Bernhelm első felvonásból 3-ik jelenetet", „Nathan der Weise 3-ik felvonásból 5-ik, 6-ik, 7-ik jelenetet." Göthe: „Italienische Briefe I.", „Herman u. Dorothea 1-ső énekét", Die Krönung Kaiser Joseph II. zu Frankfurt a. M." Schiller „Die Braut von Messina"-ból 1. és 2. Chorust. Jean Paul: Die Neujahrsnacht eines Unglücklichen. — A magyar olvasókönyvből 47, 51, 75. sz. olvasmányokat. Het. két órán.

Latin nyelv. I. félév. Tacitus Agricola egészen és de moribus germanorum szemelvényesen. II. félév: Horatius odái szemelvényesen; carmen seculara, epistola ad Pisones és 1 satyra. Magán olvasmány és forditás: Cicero Laelius. Het. 2 óra.

Görög nyelv. 1-ső félévben Socrates Apologiája Platóntól I—XII. fejezet. 2-ik félévben Kritón Platóntól I—XVI. fejezet. Het. 2 órán.

Mennyiségtani földrajz. K. k.: Salamin Leo és Linkess Miksától. Het. 1 óra. Első félév.

Phisikai-földrajz. Kézikönyv: Dr. Brozik: A föld felülete, hegy-vizrajza, légtani tünemények. 2-ik félév: Az ég és földgömb megismertetése és használata. Het. 1 órán.

Történelem. K. k. Horváth Mihály „A magyarok története." Első félévben: A honfoglalástól a mohácsi vészig 1526. Második félévben: 1526-tól napjainkig. Ezzel kapcsolatban a magyar alkotmány fejlődésének s a nemzeti müvelődésnek történelme is előadatott. Het. 3 órán.

Mennyiségtan. Kézikönyv: Mocnik-Szabóky Algebrája és geometriája. Első félévben: Progressiók, ezeknek a kamatos kamatszámitásra való különbféle alkalmazásai. Kapcsolástan, ennek a kéttaguak hatványozására való alkalmazása. (Newton kéttaguakról való tantétele.) Valószinüség számitás elemei. Második félévben: Trigonometria. Het. 2 órán.

Vegytan. K. k. Roscoe-Lengyel „A vegytan alapvonalai" Pest 1871. Első félévben: a nem-fémek s a fémek közül az égvényfémek, az égvényes földfémek és a földfémek. Második félévben: a többi fémek és a szerves vegyek közül a nevezetesebbek. Het. 4 órán.

Bölcselem. Első félévben. Ethika. K. k. Dr. Télfy János „Bölcsészeti Erkölcstana". Az Ethika alapja és elve. Tárgya. Erénytan. Kötelességtan. Büntan. A kötelességek öszszeütközése. A legfőbb jó. Második félévben: Észjogtan. K. k. Dr. Brassai kéziratban levő Észjogtana. Bevezetés. Jog és birtok fogalma. Az urasági jogokról. Szerződés. A vélt uradalomról. A jótékony kötelezvényekről. A cserekötelezvényekről. A csere különféle alakjairól. A szerződések megerősitéséről. A kötelezvények és tartozások megszünte. A törvények és szerződések magyarázatáról. A tartozás teljesedésbe vétele. A társaságról. Het. 3 órán.

Hármonia. Het. 2 óra.

Vívás. Alapálláson és lépéseken kezdve. Az összes kardleczkék s szabad-vivás. Hetenként kétszer, a róm. kath. és ev. ref. főiskolák VIII. gymn. osztályával együttesen, a torna-vivoda helyiségében.

VII. gymn. osztály.

Hittan. K. k. Ferencz József hasonczimü kézirati müve. Első félévben: Bevezetés a hittanba. Az Istenről. Az emberről. Második félévben: A Krisztusról. Az egyházról. Het. 2 órán.

Magyar irodalom története. Kézikönyv: Imre Sándor egyet. tanártól: A magyar irodalom története. Első

félévben: Ó- és Középkor. Második félévben: Ujkor, a XVI. és XVII. száz irodalmának története. Félévenként 4 irásbeli dolgozat. Het. 2 órán.

Német nyelv. Olvasókönyv: Lüben u. Nacke deutsches Lesebuch VI. Gáspár János és Kovácsi Antal magyar olvasókönyv első folyam II. kötet. Irodalmi történelem Lüben u. Nacke szerint. Fordittatott: Luther: Aus Lutters Tischredon" Hans Sachs: Geschpräch St. Peters mit den Landsknechten, Opitz: Vertrauen auf Gott, Gellert: Damokles, Lessing: Mina von Barnhelm és Nathán der Weise mint a VIII. osztályban, Herder. Der Cid 1. 2. 3. 4-ik Romanzát. Stolberg: Das Erdbeben in Calabrien, Pestalozzi: Lienhard u. Gertrud. — A magyar olvasókönyvből a 46. a. b. 49. 51. sz. olvasmányok- Het. 2 órán.

Latin nyelv. I. félévben: Cicero pro Milone. II. félévben: Virgilius: Aeneis lib. I. II. Het. 2 órán.

Görög nyelv. Első félévben Homeros és a homeroszi nyelv és epos ismertetése mellett Iliásból egy ének. 2-dik félévben az Odyssea 1-ső éneke forditása. Het. 2 órán.

Történelem. K. k. Dr. Mangold: „Világtörténelem"; megfelelő térképekkel. Első félév: Nagy Károlytól kezdve a középkor egészen s az ujkorból a fölfedezések s ezeknek hatása az europai államéletre. A reformatió keletkezése; elterjedésének oka és hatása. Második félévben: A németalföldi szabadságharcz idejétől egész napjainkig. Mind a közép-, mind az újkorban az egyes népek müvelődésére különös figyelem volt forditva. Het. 3 órán.

Mértan. Kézikönyv: Mocnik-Szabóky Mértana. Első fél évben: A síkmértan végig; alakitási és számitási feladatokkal. Második félévben: A testmértan végig, gyakorlati számítási példákkal. A trigonometria elemei. Het. 3 órán.

Természettan. K. k. Kisérleti Természettan, középtanodák számára Kunzek után Dr. Abt Antal. Budapest 1874. Első félévben: a testek közös tulajdonai; a hőről; a szilárd testek egyensulyáról és mozgásáról; erőmüvek stb. A cseppfolyóstestek egyensulya. Második félévben: a terjengős testek egyensulya; delejesség; villanyosság; hangtan; fénytan. Het. 4 óra.

Bölcselem. A VIII. osztálylyal. Het. 3 órán.

Hármonia. Het. 2 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

VI. gymn. osztály.

Hittan. A VII. osztálylyal. Het. 2 órán.

Magyarnyelv. Szónoklattan. K. k. Névi László „Irásmüvek elmélete." Het. 2 órán. Félévenként 4—4 irályi dolgozat.

Németnyelv. Olvasókönyv: Lüben u. Nacke deutsches Lesebuch V. k. és Gáspár János és Kovácsi Antal magyar olvasókönyv első folyam 1. kötet. Forditattott: németből magyarra az 1, 47, 50, 56, 73, 75, 90, 105, 111. sz. olvasmányok és magyarból németre a 12, 22, 24, 30, 31, 33, 36, 45. sz. olvasmányok. Het. 3 órán.

Latin nyelv. Első félévben: Salustius: De bello Jugurthino. Második félévben: Virgilius. Georgicon I—IV. könyv szemelvényesen, I. és V. eccloga. Forditási gyakorlatok latinból magyarra.

Görögnyelv. Kézikönyv: Horváth-Schenkl Chrestomathia. Első félévben: Xenophon Cyropaediájából az első vadászat és az első csata Xenophon életrajzával és müveinek irodalmi becslelésével. — Második félévben: Xenophon Anabasisából a cunaxai ütközet, összekötve mindkét félévben szók emlézése és főbb mondattani szabályok ismertetésével. Minden három hétben egy iskolai irásbeli forditmány adatott fel anyanyelvről görögre. Het. 3 órán.

Történelem. K. k. Dr. Mangold „Világtörténelem"; megfelelő térképekkel. Első félévben. Ázsia és Afrika főnépei, a görögök és macedonok történelme. Második félévben: A rómaiak történelme s a népvándorlás Nagy Károly koráig. Különös figyelem volt az illető népek müveltségi állapotára. Het. 3 órán.

Mennyiségtan. Kézikönyv: Mocnik-Arenstein Algebrája. Első félévben: Hatványozás. Gyökvonás. Logarithmusok, s ezeknek szorzás-, osztás-, hatványozás- és gyökvonásra való alkalmazása. Egyenletek. Elsőrendü egyenletek egy és több ismeretlennel. Második félévben: Határozatlan egyenletek. Másodrendü tiszta és vegyes egyenletek. Tiszta felsőbbrendü egyenletek. Oly felsőbb rendü egyenletek, melyeket át lehet alakitani másodrendüekké. Oly egyenletek, melyekben az ismeretlen mint kitevő ugy fordul elő. Progressiók. Het. 3 óra.

Természetrajz. Gerinczes állatok. Embertan. Az ember bocz- és élettana, Elterjedése földünkön, osztályozása. Második félévben. Puhányok. Rovarok. Férgek. Tüske bőrüek. Heti óra 3. K. k. Kriesch. „Allattan."

Hármonia. Het. 2 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

V. gymn. osztály.

Vallás. K. k. „Erkölcstan", kézirat. Első félévben: A ker. erk. fogalma és meghatározása. Kötelességek, azoknak tárgyai és felosztása. Második félévben: Különös kötelességek: Isten magunk és embertársaink iránt. Het. 1 órán.

Magyarnyelv. Költészettan. K. k. Névi László: „Irásmüvek elmélete." Első félévben hetenként 2 órán: „Alapfogal-

mak". Verstan, rímtan stb. Második félév szintén hetenként 2 órán: a költői irály fajai és a költészet fajai. Mindkét félévben irásbeli dolgozatok.

Német nyelv. Olvasókönyv: Lüben u. Nacke deutsches Lesebuch V. k. Gáspár János és Kovácsi Antal magyar olvasókönyv első folyam 1. kötet. Fordittatott németből magyarra az 1, 2, 12, 23, 26, 41, 48, 79, 81, 82. sz. olvasm. — és magyarból németre az 1, 2, 4, 5, 6, 7, 10, 15, 19. sz. olvasmányok. Het. 3 órán.

Latin nyelv. Első félévben: Cornelius Neposból 5 fejezet. Második félévben: Ovidiusból szemelvényesen, nagyobbára könyv nélkül. Iskolai forditmányok. Het. 4 órán.

Görög nyelv. Szepesi Imre Görög nyelvtana. — Első félévben: Az igeragozási minták ismétlése után a néma, folyékony jellegü és μι végzetü igék. — Második félévben a rendhagyó igék s a mondattanból a szám és nem, a névelő, s a nominativus, vocativus és genitivus használata, továbbá 12 mese beemlézve és fejtegetve. Olvasás, szóbeli forditmányok összekötve szók emlézése és folytonos elemzéssel. Minden két hétben iskolai és házi irásbeli forditmány. Het. 4 óra.

Régiségtan. Kézikönyv: Első félévben Garda József Görög régiségtana egész terjedelmében. Második félévben Okányi Pál Római régiségtana egészen. Het. 2 órán.

Mennyiségtan. Kézikönyv: Mocnik-Arenstein Algebrája. Első félévben: Hatvány- és gyökmennyiségek. Logarithmusok. Második félévben: Hasonlóan Logarithmusok. Egyenletek. Első rendü egyenletek egy és több ismeretlennel. Het. 3 óra.

Ásványtan. K. k.

Szépirás. Het. 1 órán.

Rajz. Het. 2 órán.

Hármonia. Het. 2 órán.

Vallásos ének. Het. 1 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

IV. gymn. osztály.

Vallás. K. k. Ferencz J. „Unitárius káté." Első félévben: A Jézus Krisztusról. A Szent Lélekről. A ker. anyaszentegyházról. Második félévben: A bűnről és annak bocsánatáról. Az örökéletről. A keresztségről. Az úrvacsoráról. Mind ezt összekötve a sz. Irás s különösen az evangeliumok ide vonatkozó részeinek olvasásával. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. Irásmüvek elmélete. K. k. Névi László. Első félévben hetenként 3 órán: nyelv-, próza fajai. Irálytan stb. Második félév het. 3 órán: Szemlélhetőség tényezői — képletek, alakzatok stb. Közbe-közbe irálygyakorlatok.

Német nyelv. K. k. Brassai „Okszerü vezér“ 2. kt. Magyar mondattani ismeretekre alapitott mondatalkotás, mondatfüzés fő- és mellékmondatokkal, az azokra vonatkozó főbb szabályok és szórend megismertetésével. Körmondatok főbb nemei s azok elemzése és értelmezése. A német nyelvtan alak- és mondattanának ismétlése. Vers és próza darabok betanulása. Olvasmányok tárgyalása, tartalom elmondása német nyelven, elemzés. forditás. Beszélgetés német nyelven. Minden két hétben zárthelyi irásbeli dolgozatok magyarból németre és viszont. Olvasókönyvül Ballagi K. „Német olvasókönyve“ használtatott. Het. 4 órán.

Latin nyelv. Első félévben: „Historiae antiquae“ liber VI. K. k. Hoffmanne. Második félévben: Phaedrus meséi szemelvényesen, Het. 3 órán.

Görög nyelv. K. k. Szamosi-Szepesi Görög nyelvtana. Első félévben a betük ismertetése és a hangsulyos olvasás megtanulása után a három névragozás. Második félévben fokragozás, igehatározók, névmások, számnevek és az igeragozás a mult idő képzéseig. Többi mint az V, osztályban. Het. 5 órán.

Történelem. K. k. „A magyarok története“ röviditett kiadás, Horváth Mihálytól. I-ső félév: A vezérek és nemzeti királyok, a mohácsi vészig bezárólag. II-ik félév: A habsburg-lothringeni dynastiából lett magyar királyok, a legújabb időig. Het. 2 órán. Magyarország politikai térképének kidolgozásával.

Mennyiségtan. K. k. Mocnik-Arenstein Algebrája. Első félévben: A négy mivelet. Szorzat és hányados tulajdonságai. A számok oszthatósága. Szorzókra való szétbontás. Közös osztó. Legkisebb közöstöbbes. A törtszámok összeadása, kivonása, szorzása és osztása. Második félévben: Tizedes-, láncz- és közelitő-törtek. Viszonyok és arányok. Egyszerü- és összetett hármas szabály. Arányos osztás. Het. 3 órán.

Természetrajz. K. k. Kriesch „Természetrajz vezérfonala.“ Növénytan: Növények tagoltsága. A növény sejt, szövetek boncztana. Növények terményrajza. A füvészeti nyelv rövid vázlata. Növény földrajz. A növénytan történelmi vázlata. A rendszerek áttekintése és összehasonlitása. Het. 2 órán.

Irás. Het. 1 órán.

Rajz. Het. 2 órán.

Vallásos ének. Het. 1 órán.

Hármonia. Het. 2 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

III. gymn. osztály.

Vallás. K. k. Ferencz József „Unit. káté“. Első félévben a bevezetéstől (1—20 lapig) a hittárgyáig; második félévben: az Istenről (20—49 lapig). Het. 1 órán.

Magyar nyelv. K. k. Ihász Gábor „Magyar nyelvtan". Első félévben: a mondattan; a különböző mondatok: egyszerü, jelző, tárgyi határozói stb. mondatok. Szóegyezés. Tárgynevek, számnevek, névmások stb. egyezése. Szóvonzat. Névragok. Szórend. Második félévben: az összetett mondatok, összesorozott, összefüzött, elő-, utó- és közbevetett mondatok; alanyi, jelzői, tárgyi mellékmondatok. Körmondatok. Az irás jelek. Ügyiratok. Het. 3 órán.

Német nyelv. K. k. Brassai „Okszerü vezér." 2. része. A mondatok tovább bővitése a főnevek összes lehető jelzőivel, igehatározók jelzőivel, a határozatlan módu ige jelzőivel, s a részesülők jelzőivel. Több rendbeli jelzővel biró kifejezések. Összevont mondatok, illetőleg mellékletek halmozása. Rövid vers- és prózai darabok betanulása. 2. hetenként zárthelyi irásbeli dolgozatok, magyarból németre és viszont. Beszélgetés német nyelven. Het. 4 órán.

Latin nyelv. K. k, Deák Sándor: „Latin szókötés". A mondatok osztályozása. Mondattan részletesen. Esettan az accusativusig gyakorlati példákkal. Hetenként iskolai és házi irásbeli dolgozat. Emlézésül Aesopus-féle mesék és dialogusok tanulása. Het. 4 órán. Második félév: Esettan (folytatás). Beszédrészek mondattani használat. Különböző mondatszerkesztések. Hetenként házi és isk. irásbeli feladatok. Emlézésül Aesopi mesék és dialogusok. Het. 4 órán.

Földrajz. K. k. Brassai Sámuel földiratának második vagy polgári része. Buzogány Árontól. III-ik javitott kiadás, 1878. Első félévben: Európa államainak földirata. II-ik félév: Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália államainak pol. földirata. A rajzoltató módszer szerint, térképek készitésével egyetemben. Het. 3 órán.

Mennyiségtan. K. k. Mocnik-Szabóky „Mértani Nézlettana." Első félévben: Alapfogalmak az idomokról. Koczka, henger stb. testek ismertetése. A testeknek, lapoknak, vonaloknak és pontoknak összefüggése. Egyenes vonalok iránya, hosszusága és mérése. Szögek származása, jelölése és nagysága. E szögek nemei és mérése. Háromszögek oldalai és szögei. Egyenlőség, hasonlóság és összeillőség. A háromszögek összeillősége, főbb tulajdonságainak kifejtése. A négyszögek és sokszögek szögei, nemei és alakitása. Második félévben: A másod hatványozás és gyökvonás magyarázat után. Az egyenes vonalu idomok nagyságának mérése. A kerület és terület ált. fogalma és meghatározási módja. Négyzet, derékszögü négyszög, ferdeszögü egyenközény, háromszög, ferdény, ferdényded, szabályos és szabálytalan sokszög területe. Föladványok és gyakorlatok. Pythagoras theoremája és alkalmazása. Egyenes vonalu idomok átváltoztatása és osztása. Az egyenes vonalu idomok hasonlósága. Az egyenes vonalok közti viszony. Az egyenes vonalu idomok arányossága. A háromszö-

gek hasonlósága és a hasonló háromszögek főtulajdonságai. Alakitások, melyek a háromszögek hasonlóságán alapszanak. A sokszögek hasonlósága.

Természettan. K. k. Rövid Természettan. Sárospatak. Első félévben: A testek közös tulajdonságai. Hőtan; a szilárd testek egyensulya és mozgása, gépek. Csepfolyós és légnemü testek egyensulya és mozgása. Második félévben: Delejesség; villanyosság; hangtan; fénytan. Het. 2 órán.

Irás. Het. 1 órán.

Rajz. Het. 2 órán.

Vallásos ének. Het. 1 órán.

Hármonia. Het. 1 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

II. gymn. osztály.

Vallás. K. k. Szenttörténetek: Nagy Péter. Első félévben: Keresztelő János, Jézus születése, a keleti bölcsek stb. 1 laptól 61 lapig. Második félévben: Zacheus, Vacsora Bethamaban, Bemenet Jeruzsálembe, Végvacsora stb. 61—127-ig. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. K. k. Ihász Gábor Nyelvtana. A nyelv. Hangtan. Szótan és szótagolás. Helyesirás. A névszók nemei. Belviszony ragok. A tulajdon nevek fokozása. Számnevek, névmások 1—53-ig. Második félévben: Az igeragozás, igenemek, igeidők, az igeragozás alakjai stb. 53—120 lapig. Het. 4 órán.

Német nyelv. K. k. Brassai „Okszerü vezér a német nyelv tanitásában." 1. részből 101—156 §-ig. 2. részből 157—200 §-ig. Forditgatás mondattani alapon; valamennyi beszédrész felkarolásával. Erős és gyenge igék ragozása. Fokragozás. Az egyszerü és összetett igeragozásból a jelentőmód bevégzése. Helyesirási gyakorlatok. A szórendi, szóvonzati és szóképzési főbb szabályok megismertetése. Beszélgetés német nyelven. Het. 4 órán.

Latin nyelv. K. k. Deák Sándor: Gyakorlati latinnyelvtan elemei a II. gymn. számára. Első félév: A fő- és melléknevek ragozásáról részletesen. A rendhagyó fő- és melléknevekről. Ezek nemei. A rendhagyó igék közül: possum, volo, nolo, malo. Gyakorlati forditás latinból magyarra s viszont. Hetenként isk. és házi feladatok. Emlézésül nehány Aasopusi mese és pár dialogus. Het. 5 órán. Második félév: Fero, fio, edo, eo, queo, nequeo igék gyakorlása. Verba defectiva et impersonalia. A rendestől eltérő igeragozás részletesen gyakorlati példákkal. Igeszármaztatás; de particulis. Hetenként isk. és házi feladat. Emlézésül: Alvári Versus memoriales-e a szók neméről. Het. 5 órán.

Földrajz. K. k. „Brassai Sámuel földirata" III-ik kiadás. 1870. Első félév: Afrika, Amerika és Ausztrália termé-

szeti föld- és talaj-viszonyai, éghajlati, növényzeti és állati viszonyok és a néprajz alapvonalai. Második félév: „Brassai Sámuel földiratá"-nak második vagy polgári részéből, a „Magyar birodalom"-ra vonatkozó rész. A rajzoltató módszer szerint. Het. 4 órán. Évközben térképek felvételében való oktatás és azok készitése és gyakorlása.

Mennyiségtan. Az első félévben. K. k. Mocnik számtana. Viszonyok, arányok, egyszerü hármas szabály. Második félévben: Összetett viszonyok és arányok, összetett hármas szabály; társasági, vegyitési szabály, láncz-szabály. Het. 3 órán.

Természetrajz. K. k. Kriesch „Természetrajz". Első félév: a typicus alakok szemléltetése a hüllők, halak, puhányok és férgeknek, felkerestetése a jellegző sajátságoknak, a főbb szerveknek. Második félévben: Pánczéles állatok, tüskebőrüek, bomlaczok. Ázalagok és gyöklábuak, a typicus alakok egymással összehasonlitva. A növénytan elemei 20 drb. élő növénypéldány szemléltetése, ezeken a szervek megismertetése és egymással összehasonlitása. Het. 2 órán.

Szépirás. Het. 2 órán.

Rajz. Het. 2 órán.

Hármonia. Het. 1 órán.

Vallásos ének. Het. 2 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

I. gymn. osztály.

Vallás. K. k. Nagy Péter: „Szenttörténetek." Első félév: a világ teremtése, földi paradicsom, Ábel halála, vizözön, az emberek elszéledése, Ábrahám hivatása, Hágár és Ismael stb. (1—91 lapig.) Het. 1 órán. Második félévben: Sámson és a filiszteusok, Sámuel, Saul országlása, Dávid király, Salamon temploma stb. 91 laptól végig. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. K. k. Ihász Gábor: „Magyar nyelvtan." Első félévben: az igeragozás, az igenemek, igemód, igeidő, a ragozás alakjai, igenevek stb. 53—120 lapig. Második félévben: a szóképzés. Főnév, melléknév és igeképzők. Szóösszetétel stb. 320—140 lapig. Het. 3 órán.

Német nyelv. K. k. Brassai „Okszerü vezér." I. rész. Het. 3 órán. Olvasás és irás. Forditgatás mondattani alapon; gyakorlati módszer szerint a főnév, ige, névmás, elől- és hátuljáró s nehány határozó megismertetése. Szavak emlézése. Névragozás. Erős és gyenge igék közti különbség magyarázata a jelentőmód jelen és félmult idejében. A magyar és a német nyelv közti különbségek, a hiány, csere és szórendre nézve.

Latin nyelv. K. k. Deák Sánoor: „Gyakorlati latin-nyelvtan elemei". I. rész. Irás és olvasás. Beszédrészek. Egyszerü mondat. Névragozás. A fő- és tulajdonság nevek egyez-

tetése. Comparatio. Igehatározók és képzése. Mondat-elemzés szó- és mondattanilag. Hetenként iskolai és házi irásbeli gyakorlat. Het. 5 órán. Második félévben: Folytatás. A beszédrészek részletes ismertetése. Bővitett mondat elemzéssel. Conjugatio; idő-, módjellegbetük felismerése. Időkepzés stb. szóval és irásban. Hetenként irásbeli gyakorlatok. Het. 5 órán.

Földrajz. K. k. „Brassai Sámuel Földirata" III. kiadás, 1870. Első félév: Európa, föld és talaj alakulása, domborzati viszonyok, hegy és vizrajz; légi, növényi, állati viszonyok, néprajzzal egybekötve. Második félév: Ázsia, föld és talaj, hegy és vizrajza; légtani, növényi, állati .viszonyok és néprajz. Rajzoltató módszer szerint. Az év folyamában térképek készitése. Het. 3 órán.

Mennyiségtan. K. k. dr. Mocnik „Számtana". Első félévben: A közönséges négy alapmivelet egész számokkal és törtekkel, ezek begyakorlása táblán és fejben. Második félévben: tizedes törtek. Hármasszabályi feladatok. Het. 3 órán.

Természetrajz. K. k. Krisch „Természetrajz elemei". Az emlős állatok természetrajza; madarak, hüllők, ezeknek alapismertető jegyei, lakhelyük, táplálkozási módjuk, testök szervezete. Második félév: 20 drb növényen a növények táplálkozási és szaporodási szerveinek vázlata. Het. 2 órán.

Irás. Het. 2 órán.

Rajz. Het. 2 órán.

Vallásos ének. Het. 2 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

c) Az elemi osztályokban.

4. elemi osztály.

Vallás. K. k. Nagy Péter „Szenttörténetek." Első félévben: A világ teremtésétől Sámuelig (pátriárchák és birák kora 4963—1080). A második félévben: Sámueltől Krisztus születéseig (királyok uralkodása és Zsidóország bukása). Het. 2 órán.

Magyar nyelv. K. k. Nagy László „Nyelvtani gyakorló könyv a népiskolák III. és IV. osztályai számára." Első félévben: A beszédrészek ismertetése, egyszerü és bővitett mondatok alkotása, jelző, határozó bővitmények és különféle ragok ismertetése. Második félévben: Az első félévi tananyag ismétlése mellett az összetett-, fő- és mellékmondatok, a mondatsorozat és csoportok különféle nemeinek ismertetése. Rendes és rendhagyó igék ragozása. Szótani és mondattani elemeztetés a Gáspár és Kovácsi olv. könyvből. Het. 3 órán.

Földrajz. K. k. Györke „Historiája Erdélyről." Erdély régi népei. Vezérek, királyok és vajdák kora.

Második félévben: „Györke Erdélyt ujra utazta.“ Erdély folyói, hegyei és nevezetes helységeinek ismertetése. Het. 3 órán.

Természetrajz. K. k. Schubert N. „Természetrajz.“ Első félév: Állattani rész (halak, héjanczok, pókok, rovarok, férgek, puhányok stb.) Második félév: Ásvány- és növénytani rész. Het. 2 órán.

Német nyelv. K. k. Gönczy Pál „Német Abc és olvasókönyv“ és Brassai „Okszerü vezér“ I. kötet. Első félév: Betük ismertetése és olvasás kapcsolatosan az „Okszerü vezér“-ből az 1—15-ik gyakorlatok forditásával. Második félév: Az „Okszerü vezér“-ből 15—40 gyakorlatok forditása. Név- és igeragozás. Szótani és mondattani elemzés. Het. 2 órán.

Számtan. K. k. Brassai „Számitó Socrates“ és Mocnik-Szabóky „Számtan.“ Első félév: A „Socrates“ alapján főbeli számvetés egész és törtszámokkal. Másodi félév: A „Számtan“ alapján a tizedes számrendszer ismertetése. A 4 alapmivelet egész és tizedes számokkal. Het. 4 órán.

Irás. Minták után és üteny szerint. Het. 1 órán.

Rajz. Fröbel és Hermes-féle minták alapján. Het. 2 órán.

3. elemi osztály.

Vallás. K. k. „Szenttörténetek.“ Simén Domokos. Első félév: Ószövetség. Második félév: Újszövetség s a vallásjavitás és az unitárizmus rövid ismertetése. Het. 3 órán.

Magyar nyelv. K. k. Nagy László: „Nyelvtani gyakorlókönyv“, átdolgozta Komáromy Lajos. Első félévben: A beszédrészek, az egyszerü, összevont s jelzővel bővitett mondatok ismertetése, a melléknevek fokozása stb. Második félévben: Az előbbiek ismétlése után kiegészitővel és különféle határozókkal bővitett mondatok alkotása. Igék hajtogatása a jelentőmódban. Tagok, képzők. Közben versek és elemzés a Gáspár-Kovácsi olvasókönyv I. kötetéből. Het. 3 órán.

Földrajz. K. k. Herczeg Sándor: „A földrajz elemei“ 7-ik kiadás: Első félév: A földrajzi ismeretek elemei és a „Toldalékban“ foglalt alapvető felvilágositások: mi a vár, gyár, bánya, muzeum stb. Továbbá a megyar királyságról általánosan. Erdély határai, földe, folyói, gazdagsága, lakói, felosztása s a megyék közül Kolozsmegye. Második félév: Az előbbiek ismétlése után Erdély többi megyéi; a tulajdonképeni Magyarország és a kapcsolt részek. Végül az osztrák császárság egyes tartományairól röviden. Het. 3 órán.

Számtan. K. k. Brassai „Számitó Socrates.“ Első félév: Egész számok összeadása, kivonása, szorzása és osztása fejben. Szorzótábla és a törtek. I—VII. szakaszig. Második félév: Ismétlés az előbbiekből és a miveletek törtekkel. A törtek leirása. V—XIII. szakaszig. Het. 4 órán.

Természetrajz. K. k. Schubert Nándor és Károlyi után forditva. Első félév: Emlős állatok. Második félév: Madarak. Het. 3 órán.

Rajz. Fröbel Frigyes hálózott rajzmintái alapján. Het. 2 órán.

Ének. Het. 1 órán.

Irás. Üteny szerint és minták után. Het. 1 órán.

2. elemi osztály.

Vallás. K. k. A keresztény vallás elemei kérdésekben és feleletekben az Unitáriusok szerint. Első félévben: Isten, szüleink, embertársunk, magunk, a halottak, a lelkes és lelketlen természet stb. iránti kötelességek. Az „Ószövetségből" a következő történetek: A világ teremtése, a paradicsom, a vizözön, bizzunk Istenben, a szülői szeretet, Abrahám megpróbáltatása, a testvéri szeretet stb. Második félévben: Jézus ismertetése, tanitásai, érdemei, szenvedései, halála, feltámadása, a szentlélek, a keresztelés, Uri szentvacsora, az evangelium. Az Ujszövetségből a következő történetek: Jézus születése, Jézus a templomban, Keleti bölcsek, Keresztelő János. A szamariai nő. Péter halászata, a bűnbánó nő stb. Het. 3 órán.

Magyar nyelv. K. k. Gáspár és Kovácsi „Olvasókönyv" Első félév: Értelmes olvasás és versek tanitása. Második félév: K. k. Nagy László „Nyelvtani gyakorló"-ból irásjelek, a hangzók, szótagolás, nevelők, tárgynév, névmás, cselekvésszó, milyenségszó, többes ragok, kezdő, tagadó, állitó mondatok és a cselekvésszó három főbb idejének ismertetése. Végre fogalmazások, értelmes olvasás és versek. Het. 4 órán.

Számtan. K. k. Brassai „Számitó Socrates". Első félévben 1—50-ig a négy alapmivelet egész számokkal fejben és palán. A méter-mérték ismertetése. Második félév: 1—100-on felül a négy alapmivelet fejben és palán a közönségestört és egész számokkal. A pénznemek ismertetése. Het. 3 órán.

Állattan. Pánczél Ferencz. Első félév: Honi vad, emlős állatok. Második félév: Honi vad szárnyas állatok. Het. 3 órán.

Földrajz. Első félév: Nagy László: Besz. ért. gyak.-ból a III. szakaszból: Az ember, család, családtagok. IV. sz. A helység lakósai, polgári élet. V. sz. A helység és határai összekötve földrajzi előfogalmakkal. VI. sz. A természet körébe eső némely jelenségek. Második félév: K. k. Pánczél Ferencz: Kolozsvár részletes földrajza. Het. 3 órán.

Rajz. Fröbel Frigyes hálózott rajzmintái alapján. Het. 2 órán.

Ének. Het. 1 órán.

Irás. Minta és üteny szerint. Het. 1 órán.

1. elemi osztály.

Vallás. K. k. A keresztény vallás elemei kérdésekben és feleletekben az Unitáriusok szerint. Első félévben: Isten teremtményei. Isten adományai. Isten minden tudása, mindenütt jelenvalósága, mindenhatósága s véghetlen jósága. Pánczél Ferencz „Erkölcsi elbeszélőjé"-ből: Más kárán ne örvendj, a kis pásztor, a bársony-szalag stb. czimü elbeszélések. Második félév: Az Isten, szülők, embertársak iránti kötelességek. Az erkölcsiből: Milyen a munka, olyan a jutalom, a testvéri szeretet stb. czimü elbeszélések. Het. 3 órán.

Olvasás. L. k. Gáspár-Kovácsi olvasó és Gönczi Abc. Első félév: Gépies olvasás az „Abc." alapján. Második félév: Folyékony és értelmes olvasás. Az emlékező tehetség gyakorlására és a szavak helyes kiejtéseért versek is tanittattak. Het. 4 órán.

Beszéd-értelem gyakorlat. V. k. Nagy Lászlótól, Első félév. I. szakaszból: Szoktatások. Előkészitések. Második félév. II. szakaszból: Az iskolában levő tárgyak, az iskola és az iskolai élet. III. szakaszból: A szülei ház. Het. 3 órán.

Számtan. K. k. Brassai „Kisdedek számvetése." Első félév; A négy alapmivelet elméletben egész számokkal a 12-ős körben. II. jélévben: 30 számkörben a négy alamivelet fejben és palán egész számokkal. A méter-mérték bemutatása. Het. 3 órán.

Allattan. K. k. Pánczél Ferencz. Első félév: Honi házi emlős állatok. Második félévben: Honi házi szárnyas állatok. Het. 3 órán.

Rajz. Fröbel Frigyes hálózott rajzmintái alapján. Het. 2 órán.

Irás. Minták után és üteny szerint. Het. 1 órán.

Ének. Het. 1 órán.

Nem kötelezett tantárgyak, melyeket önkéntesen tanultak:

a) Angol nyelvet tanult 17 nővendék.
b) Franczia nyelvet „ 3 „
c) Orgonázást, „ 9 „
d) Zenét, „ 28 „

Megjegyzés: A tordai és székely-kereszturi középtanodáinknál a megfelelő gymnasialis és elemi osztályokban ugyan az a tanterv van keresztül vive, mint a kolozsvári főtanodában.

VII. A tanulók betüsoros névsora az 1880—81-ik tanévben.

a) A papnöveldében.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Papjelöltek.			
Bakó Lajos, (kineveztetett papnak Verespatakra)	Unitárius	1853	Bölön.
Barabás Ábel	„	1853	H. Karácsonfalva.
Bartók Endre	„	1852	Kolozs
Gál Miklós	„	1856	Kövend.
Kanyaró Ferencz	„	1859	Torda
Nagy János	„	1852	Martonos
Raffaj Zsigmond	„	1855	Bözöd
Tibáld József	„	1856	Sepsi Kőrispatak
Varga Dénes, (Londonba ment a Manchester New-College-ba)	„	1851	Szt. Mihály
Végh Mihály	„	1859	Torda
Vitális Elek	„	1855	Nagy Ernye
Összesen: 11.			
III. Papnövendékek.			
Mátyás János	„	1855	Dombó
Mózes Mihály	„	1855	Ürmös
Németh István	„	1858	Bölön
Székely Zsigmond	„	1855	Dombó
Összesen: 4.			
II. Papnövendékek.			
Adorján Domokos	„	1857	Ny. Szt. Márton
Gábor Albert	„	1857	Derzs
Összesen: 2.			
I. Papnövendékek.			
Csegezi Károly (más pályára lépett)	„	1861	Csegez
Fazakas Lajos	„	1860	Kadács

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Molnár István (más pályára lépett)	Unitárius	1860	Dombó
Pap László	„	1859	A. Benczéd.
Összesen: 4.			

b) A gymnasiumban.

VIII. gymn. oszt.			
Bodor Zoltán	Unitárius	1862	Néma
Borbély Máté	„	1862	Aranyos Rákos
Csegezi Lajos	„	1861	Bágyon
Deák Lajos	„	1861	Bordos
Deutsch Manó	mózesvall.	1861	Brassó
Ferencz Gyula	unitárius	1864	Kolozsvár
Gál Lajos	„	1860	Szt. Gericze
Gálffi Kálmán	„	1861	Demeterfalva
Kothisel József (kilépett)	g. kel.	1862	Csertés
Liebner Samu	mózesvall.	1863	Kolozsvár
Marinkás Aurél	g. kath.	1860	Vármező
Marosi Fenencz	unitárius	1861	K. Kadács
Marosi Mózes (m. tanuló)	„	1862	A. Siménfalva
Molnos Kálmán	„	1860	Bethlen Szt. Miklós
Nagy Boldizsár	„	1862	Torda
Nágel Zsigmond (m. tanuló)	mózesvall.	1860	Nádudvar
Nyiredi Géza	unitárius	1861	N. Ajta
Pál Ferencz	„	1861	F. Váralja
Pap Gyula	g. kath.	1861	Kemény
Pataki László	unitárius	1862	Sáros
Pávai Elek	ev. ref.	1863	M. Vásárhely
Péter János	unitárius	1861	Benczéd
Plachi Béla	ágost. hitv.	1862	Budapest
Propper Ferencz (m. tanuló kilépett)	róm. kath.	1860	Kolozsvár
Simon Miklós	unitárius	1861	Toroczkó
Szabó Ödön	róm. kath.	1862	Kolozsvár
Ürmösi Kálmán	unitárius	1862	Abrudbánya
Vass Zsigmond	ev. ref.	1863	Kolozsvár
Veres Sándor	unitárius	1861	Torda
Összesen: 29.			

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
VII. gymn. oszt.			
Árkosi Lajos	Unitárius	1863	Tövis
Böckel Samil	r. kath.	1862	Kolozsvár
Boros Sándor	unitárius	1864	Tordátfalva
Csobánczi Pál	r. kath.	1862	N. Sajó
Comanescu Oktáv (m. tan.)	g. kath.	1859	Gy. Fehérvár
Durugy Ferencz	unitárius	1859	Dicső Szt. Márton
Fekete Lajos	„	1864	Torda
Gálfalvi János	„	1860	N. Kadács
Gerászim Emil	g. kath.	1863	Oláh Péterlak
Györffy József	unitárius	1863	Toroczkó
Hütter Antal	r. kath.	1863	Kolozsvár
Kanyaró Pál	unitárius	1862	Torda
Kassai Imre (kilépett)	ev. ref.	1862	M. Vásárhely
Keresztesi Dénes (kilép.)	„	1862	Almakerék
Koncsag Győző	unitárius	1864	Sz. Keresztur
László Miklós	„	1863	Detrehem
Lázár Mihály	„	1860	Ürmös
Máyer Májer	mózesvall.	1864	Széplak
Nagy Albert	unitárius	1864	Torda
Orbok Ferencz	„	1861	Túr
Osváth Gerő	„	1863	Igló
Ozsváth Gábor	„	1861	Kobátfalva
Pálfi Gyula	„	1861	Várfalva
Papp Kálmán	r. kath.	1862	Perecsen
Pozsoni Gábor	ev. ref.	1863	Torda
Pollák Géza	mózesvall.	1862	N. Baród
Rotáridesz Mihály	ágost. hitv.	1863	Kolozsvár
Sárdi Gyula	unitárius	1863	Kövend
Sebes Lajos	ev. ref.	1862	F. Tóth
Simó Zsigmond	unitárius	1862	Szent Gericze
Stolz Károly	ágost. hitv.	1863	Medgyes
Szigethi Miklós	unitárius	1863	Szucsák
Török Sándor	„	1863	Szt. Mihály
Ujfalvi Károly	ev. ref.	1862	Blenke Polya
Varga Árpád (kimaradt)	unitárius	1862	Szt. Péter
Összesen: 35.			
VI. gymn. oszt.			
Adler Sámuel	mózesv.	1865	Kolozsvár
Ajtay János	unitárius	1865	Kolozsvár

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Albisy Béla	ev. ref.	1864	M. Záh
Arcz Béla (octoberben Szebenbe ment)	luth.	1865	Zalathna
Bardócz Gzula	r. kath.	1864	Maros Vásárhely
Bereczky Károly	ev. ref.	1865	Daal
Csehi Sándor	unitárius	1865	Kolozsvár
Csifó Salamon	„	1866	Sz. Keresztur
Darkó Lajos	„	1865	Kolozs
Deák Lajos	„	1861	H. Keményfalva
Fekete Domokos	„	1862	Szt. Ábrahám
Felföldi Béla	ev. ref.	1866	Tőketerebes
Frankis István	unitárius	1865	Kolozsvár
Gyarmaty István	ev. ref.	1861	T. Szt. Király
Gyöngyösy Lajos	unitárius	1864	Kálnok
Jakab Jenő	„	1861	Túr
Knöpfler Jenő	ev. ref.	1861	Kolozsvár
Knöpfler Lipót	„	1863	Kolozsvár
Kopperl Henrik	mózesvall.	1866	N. Várad
Kovács Gábor	unitárius	1865	S. Sz. György
László Sándor	„	1863	Szt. Ábrahám
Lefkovits Albert	mózesvall.	1864	Sátoralja Ujhely
Lörinczi István	unitárius	1863	Szt. Ábrahám
Marinkás Mihály	g. kath.	1863	Székelyjó
Máté Lajos (kilépett)	ev. ref.	1864	M. Vásárhely
Mátéfi Domokos	unitárius	1862	N. Kadács
Móricz György	„	1864	Toroczk.Sz.György
Moldován József	g. keleti	1864	N. Kalota
Murvai István	unitárius	1860	K. Sáros
Nyiredi Jenő	„	1865	N. Ajta
Pál András	„	1863	Bölön
Pápai István	„	1865	Torda
Rédiger Béla	„	1865	D. Szt. Márton
Sárosi József	„	1863	Szt. Gericze
Sipos József	„	1864	Torda
Szántó János	ev. ref.	1861	
Tanka Sándor	unitárius	1865	Kövend
Ürmösi Jenő	„	1863	Kolozsvár
Ürmösi Kálmán	„	1865	D. Szt. Márton
Ürmösi Sándor	„	1863	B. Körispatak
Vajda Béla	„	1863	Szőkefalu
Vajna Ödön	r. kath.	1863	Torda
Veres Ferencz	unitárius	1862	Torda
Csegezi János (m. tanuló)	„	1865	Vámos Udvarhely
Összesen: 44.			

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
V. gymn. oszt.			
Bardocz István	r. kath.	1866	Maros Vásárhely
Benczédi János	unitárius	1865	Benczéd
Böhm Gusztáv	luth.	1865	N. Enyed
Csáki László gr.	ev. ref.	1863	Kolozsvár
Csegezi László	unitárius	1862	Héderfája
Egyed Miklós	„	1866	H. Szent Pál
Fekete Gyula	„	1865	Kolozsvár
Gálfi Gyula	„	1865	Kolozsvér
Gámán Béla	ev. ref.	1866	Kolozsvár
Gothárd József	unitárius	1865	Szovát
Heller Ignácz	mózesv.	1864	M. Nagy Zsombor
Hermann Vilmos	„	1865	Gyalu
Kirschner Jakab	„	1865	Kolozsvár
Köpe Jenő (eltávozott 1880 november 3-án)	ev. ref.	1864	Kolozsvár
Leményi Theofil	g. kath.	1862	Hosszu Macskás
Meskó János	r. kath.	1865	Fejérd
Móricz Károly	ev. ref.	1865	N. Ilonda
Osváth Árpád	unitárius	1865	Vinga
Pap István	r. kath.	1865	Perecsen
Pávai József	ev. ref.	1867	M. Vásárhely
Pécsi László	„	1866	Gyalu
Rödiger Victor	ágost.	1865	Kolozsvár
Szász Dénes	unitárius	1864	Csegez
Szegedi Árpád	„	1865	Kolozsvár
Székely János	„	1865	Kolozsvár
Tornya Oszkár	ev. ref.	1864	Besztercze
Tucsek József	r. kath.	1866	Kolozsvár
Vass György	ev. ref.	1866	Kolozsvár
Velics Zoltán	luth.	1866	Kolozsvár
Összesen: 29.			
IV. gymn. oszt.			
Bordi István	unitárius	1862	Dombó
Benkő Sándor	„	1863	K. Ajta
Darkó Károly	ev. ref.	1865	Galacz
Fein Hermann	mózesv.	1864	Szeben
Fekete József	unitárius	1864	Szabéd
Fűzi József	„	1863	Karácsonfalva
Gál József	„	1862	Dombó

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Hunvald Henrik	mózesv.	1868	Feketeerdő
Halmágyi Zoltán	unitárius	1867	Kolozsvár
Kornhauser Samu (meg-(halt 1881 junius 10-én)	mózesv.	1866	Bukarest
Májai Gábor	unitárius	1863	Csikfalva
Nagy Samu	"	1866	Szabéd
Némethi Kálmán	ev. ref.	1866	Kékes
Pálfii Samu	unitárius	1868	Abrudbánya
Peielle István	r. kath.	1866	Kolozsvár
Reschner György	ágostai	1866	Kolozsvár
Ruzitska Béla	r. kath.	1867	Kolozsvár
Stark József	ágostai	1866	Kolozsvár
Szabó Mózes	unitárius	1863	Ujszékel
Tompa János	ev. ref.	1866	Kolozsvár
Összesen: 20.			
III. gymn. oszt.			
Arcz Rudolf (eltávozott 1880 october 11-én)	ágostai	1866	Zalatna
Barabás Dénes	unitárius	1865	Árkos
Egyed Balázs	"	1866	Városfalva
Farkas Mayer	mózesv.	1868	Oláh Toplicza
Fekete István	unitárius	1865	Bánfi Hunyad
Göncz Mihály	"	1866	Alsó Rákos
Gunesch Arnold	ágostai	1867	Kolozsvár
Kappel Izidor	mózesv.	1867	Kolozsvár
Kaufmann Sándor	mózesv.	1868	Kolozsvár
Kemény Árpád br.	ev. ref.	1867	Sz. Kövesd
Keresztes Ákos	"	1866	Kis Sármás
Kovács Miklós	r. kath.	1866	M. Szilvás
Lázár Emil	"	1868	Kolozsvár
Marselek Endre	"	1867	Kolozsvár
Móricz Márton	unitárius	1866	Toroczk.Sz.György
Nagy Zoltán	"	1867	Kolozsvár
Orbán Sándor	r. kath.	1868	Kolozsvár
Peielle Róbert	"	1866	Kolozsvár
Rauszek Jenő	"	1867	Kolozsvár
Rosenberger Mihály	mózesv.	1865	Kolozsvár
Sándori Kálmán	r. kath.	1864	Sátoralja-ujhely
Stulbach Sándor	mózesv.	1867	Kolozsvár
Thoroczkay István (magán tanuló			

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Vettenstein Áron	mózesv.	1867	Borsa
Vettenstein József	„	1866	Borsa
Összesen: 25.			
II. gymn. oszt.			
Agh Ferencz	unitárius	1869	B. Hunyad
Albisy Ákos	ev. ref.	1868	Velkér
Ancsán Ágoston	g. keleti	1866	Szundok
Budgyán János	g. kath.	1865	Kajántó
Butka János	ev. ref.	1865	Csomafája
Dávid Márton	r. kath.	1866	Alsó Jára
Domján Péter	ev. ref.	1867	Szent László
Erdődy András	unitárius	1864	Szováth
Geraszim Laurián	g. kath.	1867	O. Péterlak
Grosz Simon	mózesv.	1868	Hidvég
Hart Fülöp	„	1866	Kolozsvár
Horváth János	r. kath.	1869	Keszthely
Hutflesz Victor	„	1868	Kolozsvár
Kis István (haza ment oct. 29-én)	unitárius	1864	Kálnok
Kecskés Péter	g. keleti	1865	Kolozs
Kovács István	unitárius	1865	Bölön
Krémer Jenő	ev. ref.	1867	Kolozsvár
Lászlóczki Samu	unitárius	1864	Kolozsvár
Lázár János	„	1867	Szt. Ábrahám
Miháli János	g. kath.	1867	Kolozsvár
Molnár Jenő	unitárius	1869	Kolozsvár
Pál Miklós	„	1868	Bölön
Pap Mihály	g. kath.	1867	Kolozs
Pollák Márton	mózesv.	1867	Feketető
Rosenberger Mor	„	1868	Gyalu
Rödiger Béla	ágostai	1868	Kolozsvár
Szabó Sándor	unitárius	1867	D. Szt. Márton
Székely Árpád	„	1868	Kolozsvár
Tompa Kamil	ev. ref.	1869	Kolozsvár
Tunyogi Károly (m. tan.)	„		Torda
Veress István (meghalt)	unitárius	1867	Árkos
Összesen: 31.			
I. gymn. oszt.			
Adler Samu	mózesv.	1868	Szováth
Barla Gyula (nyomdász-inas lett)	unitárius	1866	Kolozsvár

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Biró György	ev. ref.	1869	M. Méhes
Boheczel Sándor	g. kath.	1868	Szamosujv ár
Bokros Ádám	ágostai	1870	Kolozsvár
Csiszér Ákos	ev. ref.	1869	Mező Szengyel
Dali János	unitárius	1869	Kolozsvár
Debreczeni Kálmán	ev. ref.	1867	Kolozsvár
Dézsi Gábor	unitárius	1867	N. Ajta
Dombi József	„	1865	Abrudbánya
Duha Sándor	r. kath.	1869	Kolozskara
Feldheim Béla	mózesv.	1870	Biatka
Fon Dávid	„	1869	Kolozsvár
Frank Hermann	„	1869	Nagy Várad
Grün Dávid	„	1867	Maros Ujvár
Hadházi György	unitárius	1867	Szabéd
Hunvald Sándor	mózesv.	1869	Feketeerdő
Hutflesz Károly	r. kath.	1870	Kolozsvár
Imreh Sándor	unitárius	1869	S. Szt. György
Jánki Aladár	„	1869	Verespatak
Kővári Ernő	„	1870	Kolozsvár
Langfelder Arthur	mózesv.	1870	Kolozsvár
Molnár Sándor	unitárius	1870	Kolozsvár
Muntyán Demeter	g. keleti	1864	Kalota Ujfalu
Nagy Elek	unitárius	1867	Szabéd
Nemes József	„	1870	Kolozsvár
Oltyán Gergely (1881 február 5-én haza ment)	g. kath.	1868	Szász Fenes
Péter Sándor	unitárius	1867	Alsó Siménfalva
Rauszek Béla	r. kath.	1870	Kolozsvár
Strobel Villibard	ágostai	1869	Brassó
Teutsch Herbert	„	1870	Kolozsvár
Tóth Albert	unitárius	1865	Árkos
Ürmösi János	„	1867	D. Szt. Márton
Zsorzsa Demeter	g. keleti	1868	Balázsháza
Összesen: 35.			

c) Az elemi iskolában.

4. elemi oszt.			
Borsos István	ev. ref.	1868	Buza
Boheczel Mihály	g. kath.	1769	Deés

Neve	Vallása	Születési évé	Születési helye
Csiszér Géza	ev. ref.	1871	M. Szengyel
Dali Mihály	„	1872	Kolozsvár
Eperjesi Lajos	r. kath.	1870	Szt. Mihálytelke
Fekete Sándor	unitárius	1870	B. Hunyad
Fodor István	ev. ref.	1870	Besztercze
Frankis József	unitárius	1868	Kolozsvár
Gálfalvi Ferencz	„	1868	N. Kadács
Gál József	„	1868	Szt. Gericze
Germán György	g. kath.	1872	Szótelke
Horváth Jenő	ev. ref.	1869	Túr
Horváth Kálmán	„	1871	Kolozsvár
Kelemen Árpád	unitárius	1871	Köpez
Mrselek Ferencz	r. kath.	1870	Kolozsvár
Mendl Márkus	mózesv.	1869	Kolozsvár
Miski Kálmán	ev. ref.	1869	Abrudbánya
Nesztor Emil	g. kath.	1870	Kolozsvár
Pál István	ev. ref.	1870	Kolozsvár
Polik Oszkár	„	1871	Alvincz
Rödiger Jenő	ágostai	1871	Kolozsvár
Sándor Samu	r. kath.	1868	Szava
Szabó Kánoly	ev. ref.	1869	Sápon
Varga István	unitárius	1870	Kolozsvár
Wagner Sándor	r. kath.	1871	Szilágy Kövend
Végh Ferencz	unitárius	1869	M. Nádas
Összesen: 26.			
3. elemi oszt.			
Balog Gyula	ev. ref.	1872	Kolozsvár
Barlabás Igvácz	unitárius	1870	Maros Ujvár
Böckel Árpád	r. kath.	1872	Kolozsvár
Csiki Manó	„	1870	Kolozsvár
Debreczeni Béla	ev. ref.	1871	Kolozsvár
Hármácsek Lajos	r. kath.	1870	Kolozsvár
Kilyén Ferencz	ev. ref.	1871	Magyar Válk
Kővári Arthur	unitárius	1872	Kolozsvár
Lászlóczky Gyula	„	1870	Kolozsvár
Márk Emil	g. keleti	1870	Györgyfalva
Sinczki Géza	unitárius	1872	Kolozsvár
Váradi Szilárd	„	1872	Torda
Vajda Sándor	g. kath.	1872	Alparét
Összesen: 13.			

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
2. elemi oszt.			
Barabás Károly	unitárius	1873	Kolozsvár
Fon Béla	mózesv.	1872	Kolozsvár
Florer József	r. kath.	1873	Kolozsvár
Hart Árpád	mózesv.	1871	Kolozsvár
Huszár János	unitárius	1872	Kolozsvár
Hutflesz Ármánd (m. tanuló)	r. kath.	1873	Kolozsvár
Horváth Károly	ev. ref.	1872	Kolozsvár
Kádár	r. kath.	1871	Kolozsvár
Keller Lajos	„	1871	Pest
Lévi Lajos	ágostai	1873	Kolozsvár
Márk Sándor	g. kath.	1872	Györgyfalva
Nemes Emil	„	1873	
Polik Dezső	ev. ref.	1873	Alvincz
Sándor Jenő	ágostai	1873	L. Lona
Szigethi Béla	unitárius	1872	Pest
Szilágyi István	r. kath.	1873	Pest
Vajda János	g. egyesült	1873	Alparét
Végh József	unitárius	1972	M. Nádas
Összesen: 18.			
1. elemi oszt.			
Albach Géza		1871	
Borsai József	unitárius	1874	Kolozsvár
Balog György	ev. ref.	1875	Kolozsvár
Frankis Ferencz	unitárius	1873	Kolozsvár
Frankis István	„	1874	Kolozsvár
Kovács Árpád	r. kath.	1874	Kolozsvár
Svabich			
Összesen: 7.			

VIII. Köz- és érettségi vizsgálatok és papi szigorlat.

A) Közvizsgálatok.

Az első félévi közvizsgálatok jan. 27-től február 4-ig; a második félévben pedig junius 20-tól junius 29-ig tartattak meg. A tornászatból és vivásból a vizsgálat junius 16-án volt. Az érdemsorozat felolvastatott junius 29-én s ugyanakkor történt a tanév ünnepélyes bezárása. Mindkét vizsgálat alkalmával Kőváry László és P. Horváth Kálmán buzgó és tanügyünk iránt lelkesülő isk. felügyelő gondnokaink, valamint az E. K. Tanács által kinevezett vizsgáló-bizottság is főtanodánk iránti meleg érdeklődésének szép jelét adta.

B) Érettségi vizsgálat.

Érettségi vizsgálatra jelentkezett 25 rendes tanuló.

a) Az irásbeli vizsgálat megtartatott május 30, 31. Junius 1- és 13-ik napján.

Feladványok:

1) Magyarnyelvi dolgozat: „A müveltségről."

2) Görög nyelvből magyarra forditották: Platón Phaidonjának XIII-ik czikkét.

3) Latinból magyarra mindenkinek külön forditmány adatott, különböző könyvekből.

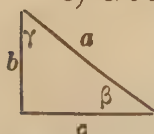
4) Magyarból latinra: „Horváth Mihály magyarok történetéből" tetszés szerint.

5) Magyarból németre: „Somhegyi világtörténelem. I. kötet a persák elleni védcsatákból" 20—25 sort.

6) Németből magyarra: „Lüben und Nacke olvasókönyvből". „Wilhelm von Oranien und Graf von Egmont."

7) Algebrai feladat; Két számnak az összege 13, négyzeteik különbsége 39, melyik az a két szám?

8) Geometriai feladat: Van egy derékszögü háromszög



melynek átfogója a; az egyik befogója b; a másik befogója c; ha már most az a átfogó $= 493.7$, a γ szög $= 65^0\ 40'$

*

Mekkora a b } befogó
Mekkora a c }
és mekkora a β szög.

b) A szóbeli vizsgálat Főtiszt. Ferencz József püspök ur elnöklete alatt s Kőváry László és P. Horváth Kálmán isk. felügyelő gondnokok jelenlétében megtartatott junius 30-án és julius 1-én s az alantabb levő kimutatás szerint:

Érettnek nyilvánittatott:

Kitünő	osztályzattal	3.
Jeles	„	8.
Jó	„	4.
Elégséges	„	4.

Visszavettetett egy vagy két tantárgyból szeptemberig 5, új érettségi vizsgatételre utasittatott egy év mulva 1.

A jelentkezettek közül szándékozott menni a

Jogtudományi	pályára	4.
Papi	„	8.
Gazdászati	„	5.
Nyelvészeti	„	1.
Katonai	„	1.
Erdőszeti	„	3.
Orvosi	„	3.
	Összesen	25.

C) Papi szigorlat.

Papi szigorlatra jelentkeztek: Némét István, Mózes Mihály, Mátyás János és Székely Zsigmond.

a) Az irásbeli vizsgálat jul. 1-én tartott meg, mely alkalommal egy Egyházi beszédet készitettek. Ján. 8, 12. verse alapján: Én vagyok a világuak világossága stb. Ezen kivűl a rendes dolgozatok mellett az évfolytán a következő feladatra dolgoztak:

1. A házasság görög, római, héber és általános keresztény felfogás szerint, különös tekintettel a három (latin, görög és protest.) nagy egyház-testület álláspontjára.

2. A logos tanának fejlődése a 2-ik évszáz közepéig kr. u. annak a 4-ik evangeliumra való hatása, kapcsolatosan az I. r. 1. v. kritikai magyarázatával.

Az első félév végén az egyik, a második félév végén a másik volt beadva birálat alá.

b) A szóbeli szigorlat jul. 2-án tartatott meg. Főtiszt. Ferencz József püspök ur elnöklete alatt, a mely alkalommal a papi pályára képesitetteknek nyilvánittattak; még pedig Németh István kitünő, Mózes Mihály dicséretes, Mátyás János és Székely Zsigmond kielégitő eredménynyel.

IX ÁLTA-

STATISTIKAI

az 1880—81-ik

Tanfolyam	Osztály	Felvétetett év elején			Évközben		A tanév bezártakor volt			Nemzetiség szerint			Valás-		
		rendes	magán	összesen	kilépett	meghalt	rendes	magán	összesen	magyar	német	romáh	unitár.	ev. ref.	ág. hitv.
A papnöveldében	Papjelöltek	11	—	11	1	—	10	—	10	11	—	—	11	—	—
	III. papnöv.	4	—	4	—	—	4	—	4	4	—	—	4	—	—
	II. papnöv.	2	—	2	—	—	2	—	2	2	—	—	2	—	—
	I. papnöv.	4	—	4	2	—	2	—	2	4	—	—	4	—	—
	összesen	21	—	21	3	—	18	—	18	21	—	—	21	—	—
A gymnasiumban	VIII. gymn. oszt.	26	3	29	1	—	25	3	28	26	—	3	18	2	2
	VII. gymn. oszt.	33	2	35	1	—	32	2	34	35	2	2	20	5	2
	VI. gymn. oszt.	43	1	44	2	—	41	1	42	41	1	2	28	7	—
	V. gymn. oszt	29	—	29	1	—	28	—	28	28	—	1	10	8	3
	IV. gymn oszt.	20	—	20	—	1	19	—	19	20	—	—	10	3	2
	III. gymn. oszt.	24	1	25	1	—	23	1	24	24	1	—	6	2	2
	II. gymn. oszt.	30	1	31	2	1	28	1	28	25	—	6	11	6	1
	I. gymn. oszt.	35	—	35	2	—	33	—	33	30	1	4	13	5	3
	összesen	240	8	248	10	2	228	8	236	225	5	18	116	38	15
Az elemi iskolában	4. elemi oszt.	27	—	27	—	—	27	—	27	24	—	3	7	11	1
	3. elemi oszt.	13	—	13	—	—	13	—	13	12	—	1	5	3	—
	2. elemi oszt.	17	1	18	2	—	15	1	16	16	—	2	4	2	2
	1. elemi oszt.	7	—	7	—	—	7	—	7	7	—	—	2	2	2
	összesen	64	1	65	2	—	62	1	63	59	—	6	18	18	5
Az egész együtt	A papnöveldében	21	—	21	3	—	18	—	18	21	—	—	21	—	—
	A gymnasiumban	240	8	248	10	2	229	8	236	225	5	18	116	38	15
	Az elemi iskolában	64	1	65	2	—	62	1	63	59	—	6	18	18	5
	összesen	325	9	334	15	2	209	9	317	305	5	24	155	56	20

LÁNOS

KIMUTATÁS

tanévről.

szerint				Életkor szerint				Születési helyük szerint		Osztályozás eredménye					Vizsgát tett		Nem tett vizsgát		Előmenetelők	
rom. kath.	görög kath.	görög kel.	mózes val.	6—12	12—16	16—20	20-on felül	városi	vidéki	kitűnő	jeles	jó	elégséges	elégtelen	rendes	magán	rendes	magán	haladók	maradók
—	—	—	—	—	—	—	11	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	1	1	—	2	—	4	—	—	—	4	—
—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	2	—
—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	1	—	—	—	1	2	—	—	—	2	—
—	—	—	—	—	—	—	21	1	20	2	3	—	2	1	8	—	—	—	8	—
1	2	1	3	—	—	25	4	11	18	3	6	11	5	—	25	1	1	2	24	1
4	2	—	2	—	—	35	—	11	24	3	8	10	5	3	30	2	2	1	30	—
3	1	1	3	—	2	42	—	18	26	4	9	11	7	9	40	—	1	1	39	1
4	1	—	3	—	8	21	—	15	14	4	6	9	3	6	28	—	1	—	24	4
2	—	—	3	—	9	11	—	10	10	4	8	5	—	2	19	—	—	—	19	—
8	—	—	7	—	25	—	—	14	11	3	6	9	1	3	23	1	—	1	22	1
3	4	2	4	9	21	1	—	14	17	1	11	8	5	2	27	1	—	—	27	—
3	2	2	7	10	25	—	—	20	15	2	15	6	3	7	33	—	—	—	30	3
28	12	6	33	19	90	135	4	113	135	24	69	69	29	32	225	5	4	5	215	10
4	3	—	1	23	4	—	—	13	14	7	6	10	4	—	27	—	—	—	23	4
8	1	1	—	13	—	—	—	10	3	4	7	2	—	—	13	—	—	—	13	—
5	1	2	2	18	—	—	—	13	5	4	7	4	1	—	16	1	—	—	16	—
1	—	—	—	7	—	—	—	7	—	1	5	1	—	—	7	—	—	—	7	—
13	5	3	3	61	4	—	—	43	22	16	25	17	5	—	63	1	—	—	59	4
—	—	—	—	—	—	—	21	1	20	2	3	—	2	1	8	—	—	—	8	—
28	12	6	33	19	90	135	1	113	135	24	69	69	29	32	225	5	4	5	215	10
13	5	3	3	61	4	—	—	43	22	16	25	17	5	—	63	1	—	—	59	4
41	17	9	36	80	94	135	22	157	177	42	97	86	36	33	296	36	4	5	282	14

X. Ösztöndijak, jutalmak, segélyezés és javadalmak.

1) Ösztöndijak:

a) A „Koncz János alapitvány"-ból év folytán kiadatott egy tanulónak 5 frt havonként s 22-nek 2 frt 50 kr. o. é. össz. 600 frt. Ebből részesültek: Molnár István,* Dombóról. Csegezi Károly,* Csegezből. Orbók Ferencz,* M. Túrból. Simó Zsigmond, Harasztkerékből. Nagy Albert, Tordáról, Csifó Salamon, Sz. Keresztúrról. Ürmösi Sándor, Kőrispatakról. Fekete Domokos Szt.-Ábrahámról. Mátéfi Domokos, N. Kadács. Móricz György, T.-Szt.-Györgyről, Lőrinczi István,* Szt. Ábrahámról. Rédiger Béla, Dicső Szt. Mártonból. Deák Lajos*, Lokodról. Benczédi János, Benczédről. Szabó Mózes, Ujszékelyről. Nagy Sámuel, Szabédról. Fekete József, Szabédról. Fekete István, B. Huyadról. Barabás Dénes, Árkosról. Pál Miklós, Bölönből. Székely Árpád, Kolozsvárról. Barla Gyula,* Kolozsvárról. Péter Sándor, Siménfalváról. Durugy Ferencz, Dicső Szt. Mártonból. Nyiredi Jenő, N. Ajtáról. Göncz Mihály, Al. Rákosról. Gál József, Szt. Gericzéről. Fekete Sándor, B. Hunyadról. Nagy Elek, Szabédról.

b) Szintén a „Koncz János alapitvány"-ból naponként ebédet kaptak, mely 10 hó alatt 150 frtba került; ezt élvezték: Pál András, Bölönből. Jakab Jenő, M. Túrból. Lázár János, Szt. Ábrahámról.

c) A „Mártonfi Gergelyné sz. Koncz Juliánna alapitványá"-ból a két félévi vizsgálat alkalmával kiadatott összesen 150 frt o. é., ebből részesültek: Kovács Gábor, Sepsi Szt. Györgyről, Osváth Árpád, Kolozsvárról. Sipos József, Tordáról.

d) A „Fejér Ödön alapitvány"-ból kiadatott 50 frt o. é., melyből havi részletekben 2 frt 50 krt kaptak: Sárosi József, Szt. Gericzéről. Osváth Gerő, Kolozsvárról. Varga István, Kolozsvárról.

e) Az „Árkosi Lajos alapitvány"-ból kiadatott 50 frt. o. é., melyből havi részletekben 2 frt 50 krt kaptak: Darkó Lajos, Kolozsról. Erdődi András, Szováthról.

f) Az özv. Gálfalvi Imréné sz. Sala Károlina urasszony által tett „K. Nagy Sándor alapitvány"-ból havonként 2 frt 50 krval 25 frtot élvezett: Dombi József, Verespatakról.

g) A „Kelemen Beniamin alapitvány"-ból naponként kaptak 1—1 czipót (melynek értéke 10 hónapra 63 frt 63 krra ment) Osváth Gábor, Kobátfalváról. Ürmösi János, Dicső Szt. Mártonból, Bordi István, Dombóról.

h) A „Laborfalvi Berde Mózes és Márkos Terézia alapit-

*) A csillaggal jelöltek másodrendü osztályzat vagy egyéb ok miatt évközben másokkal cseréltettek ki.

vány"-ból naponként kaptak 1—1 czipót, (mely havi 8 frttal annyi mint 80 forint) Gyöngyösi Lajos, Kőrispatakból. Csegezi László, Héderfájáról. Veres István,* Árkosról. Gálfalvi Ferencz, N. Kadácsról. Deák Lajos, Bordosról.

i) A „Sepsi-Szentiványi Szentiványi Jenő alapitvány" 1880 jan. 1-sőjétől decz. 31-ig járó 4% kamatjából (mi 7 frt 73 kr.) könyvek s iró eszközök vétettek: Hadházi György, Gálfalvi Ferencz, Gál József, Varga István, Fekete Sándor, Sinczki Géza, Végh József, Huszár János, Szigethi Béla, Barabás Károly és Frankkis Ferencz el. o. szegény sorsu tanulóknak.

k) A „Kern József alapitvány"-ból két részletben 10 forintot o. é. kapott: Májai Gábor, Csikfalváról.

l) A „Májusi alapból", mely mesterek képzésére van téve, két részletben 8 frttal segélyeztetett: Móricz Ferencz képezdei növendék

m) „Erdélyi kincstári ösztöndijat" fejenként 60 frtjával két részletben élveztek: Ürmösi Kálmán, Verespatakról. Boros Sándor, Tordátfalváról. Ajtai János, Kolozsvárról. Gál József, Dombóról.

Ösztöndijak értéke összesen: **1433 frt 72 kr.**

2) Jutalmak:

Az érdemsorozat felolvasásakor a következő jutalmak osztattak ki:

A „Paget Olivér alapitvány"-ból az angol nyelvtanulásban a pályázati vizsgán kitünt előhaladásáért az első vagy 100 frtos jutalom-dijat nyerte: Gál Miklós papjelölt és a „Manchester New College"-ba menendő akadémita; a második vagy 50 frtos j. dijat nyerte Kanyaró Ferencz, papjelölt; a harmadik vagy 25 frtos jutalom-dijat nyerte Gábor Albert II. éves papnövendék.

A „Kövendi Szász Gergelyné szül. Incze Klára alapitvány"-ból kitűzött 5 frtos pályadijra egyetlen pályamű sem adatván be, a pályadij az isk. pénztárban maradt.

A „Bulyovszkyné Szilágyi Lilla alapitvány"-ból, az 5 frt pályadijat nyerte Györfi József VII. tanuló, mint a kinek költői dolgozatai az ifjuság „Remény" czimü lapjában az 1880/81-i tanévben, mind eszmei, mind alaki tekintetben, a legjelesebbek voltak.

A „Fejér Márton alapitvány"-ból szép és helyes-irásért a 2 frtos tallért nyerte Sipos József VI. és az 1 frtos tallért Bordi Iztván IV. o. tanuló.

P. Horváth Kálmán áldozatkész isk. felügyelő gondnok ur most is 50 frtot ajándékozott szegénysorsu, de szorgalmas tanuló ifjak közti kiosztásra oly módon, hogy a VII. és VIII.

gymn. oszt.-ból 1—1 kapjon 10—10 frtot s a többi VI. és V. oszt. tanulóknak adassék. Ebből kapott Borbély Máté VIII. és Osváth Gerő VII. o. t. 10—10 forintot, Sipos József, Ürmösi Sándor, Csifó Salamon VI o. tanulók 5—5, Osváth Árpád és Egyed Miklós V. o. tanulók szintén 5—5 forintot.

Tkts. Sámi László ev. ref. tanár ur a „K. Magvető"-ben megjelent czikkeért járó 4 frt tisztelet-díjat a szerkesztőség közvetitése folytán felajánlotta egy szegény sorsu kitünő tanulónak, melyet a vizsgáló bizottság Nagy Sámuel, IV. o. tanulónak itélt.

Kővári László érdemes felügyelő gondnok ur a rajzban tanusitott előhaladásért ajándékozott 6 drb 1 frtos tallért, melyből 1—1 tallért nyertek: Gálfi Gyula és Szegedi Árpád V. Bordi István és Stark József IV. Marselek Endre III. és Kővári Ernő I. oszt. tanulók.

A torna vizsgálat alkalmával (jul. 16) a legjelesebb tornászok számára jutalmúl adakoztak: Kővári Mihály ügyvéd úr 2 frtot, Tauffer Ferencz, Péterfi Dénes, Boros György és Gál Kálmán urak 1—1 frtot; ifj. Lászlóczki Sámuel 40 kr., Ptacsnik Lajos 30 kr., Nedoroszték János 20 kr., Sárdi Lőrincz 25 kr., Valaki 10 kr. összesen: 8 frt 25 krt; Kovácsi Róza kisasszony 1 tortát. Ebből nyertek: Csegezi Lajos VIII., Osváth Gábor VII., Deák Lajos VI., Móricz György VI., Móricz Márton III., Dávid Márton II. és Imreh Sándor I. o. tanulók 1—1 frtot, Vettenstein József III. o. t. 1 ezüst huszast és Barabás Dénes III. o. tanuló a tortát.

Tkts. Szabó Mózes ur 1 drb 1 frtos tallért bocsátott a vizsgáló bizottság rendelkezésére oly feltétellel, hogy azzal jutalmaztassék az a tanuló, ki az I. és II. gymn. oszt.-ból a vallásos éneket legszorgalmasabban tanulta. Ezt a vizsgáló bizottság Székely Árpád II. o. tanulónak itélte.

Tkts. Balogh György ügyvéd ur ajándékozott 4 drb 1 frtos tallért az 1-ső és 2-ik elemi osztály jobb tanulói közt való kiosztásra. Ebből kaptak: Vajda János, Huszár János és Barabás Károly 2. és Frankkis Ferencz 1. elemi o. tanulók.

Szintén Balogh György ur ajándékozott 2 drb könyvet u. m. „Robinson Crusoe élete és kalandjai" s „Elemér bácsi tündér meséi" czimüeket oly módon, hogy adassanak Balogh Gyula 3. és Balogh György 1. elemi oszt. tanulóknak, ha az igazgatóság és vizsgáló bizottság érdemeseknek itéli. Az igazgatóság emlitett két tanulót érdemesnek találta s oda is itélte.

Az isk. igazgatóság csinos térképek készitéseért Gyergyai Ferencz „Magyarnyelv sajátságai" czimü müvéből 1—1 példánynyal megjutalmazta: Móricz Márton III., Lázár János és Erdődi András II., Rauszek Béla és Dombi József I. gymn. oszt. tanulókat.

Jutalmak értéke — a könyveket nem számitva — összesen: **255 frt 25 kr.** o. é.

3) Segélyezés:

A szegénysorsu tanulók iránt tanusitott áldozatkészségnek és emberbaráti szeretetnek a lefolyt tanévben is meglepő szép jeleivel találkozunk. Ugyanis:

Özv. Főtisztelendő Kriza Jánosné szives adományából Fűzi József IV. o. szegénysorsu székely tanuló havi részletekben 2 frt 50 krjával 25 frtot élvezett.

A szegénysorsu székely tanulók közül, kik szolgasággal folytatják tanulmányaikat, ez évben is 20-an részesültek élelmezésben. Ezek közt többen egész kosztot, némelyek ebédet vagy vacsorát kaptak. Ez élelmezésben felekezeti különbség nélkül részt vettek: özv. Pakei Lajosné, Ferenczi Mózesné, Szigethi Miklósné, Kovácsi Antalné, Ferencz Józsefné, dr. Gálffy Endréné, Ulár Pálné, Benczédi Gergelyné, Kovács Jánosné, Fekete Pálné, Nyegrucz Tivadarné, Peielle Istvánné, Hütter Alajosné, Tompa Jánosné, idősb Lászlóczki Sámuelné, ifj. Lászlóczki Sámuelné, Kis Sámuel és Ürmösi Lajos. Fogadják az itt és a fennebb elésorolt nemesszivü adakozók, ugy a szegénysorsu tanulók, mint az igazgatóság nevében, a közmivelődés érdekében hozott áldozatukért e helyen is őszinte hálás köszönetemet.

Segélyezés értéke, az élelmezésen kivül, összesen: **25 frt.**

4) Javadalmak:

A „Zsuki László alapitvány“-ból, temetési dijakból és patrociniumból kiosztatott (divisio) az egyenruhás ifjak között 72 frt 92 kr. Legatiókból az illető legatusoknak volt 303 frt 30 kr. A papnövendékeknek és felosztályu tnnulóknak magán tanitványoktól (a kosztot is pénzértékben számitva) volt 7792 frt. Különböző jövedelmi forrásokból (a tanodának tett némi hivatalos szolgálatokért) kapott az ifjuság 855 frtot. Iskolakorházi kőltségek czimén több beteg tanulónak elengedtetett 72 frt 29 kr. Iskolai tartozás, tandij stb. czimen elengedtetett 45 szegény tanulónak 189 frt 81 kr. Köztanitók, gazda-, könyvtárnok- és iskola-szolgáknak különböző tartozás czimen, mint jutalom, elengedtetett 91 frt 10 kr.

Javadalmak értéke összesen: **9376 frt 42 kr**.

Ha összegezzük a fennebb elősorolt: ösztöndijakat, jutalmakat, segélyezést és javadalmakat — ide nem értve a 20 szegénysorsu tanuló élelmezését — melyeket a tanuló ifjuság a lefolyt tanévben élvezett, azoknak összes értéke teszen: **11,090 frt 39 krt** o. é.

E gazdag jövedelmi forrás arra mutat, hogy főtanodánkban a szegénysorsu, szorgalmas és jó magaviseletü tanulóknak — kik különben, meglehet nyom nélkül tünnének el a világ zajában — a müvelődhetésre és az önerejökön való kikép-

zésre igen kedvező alkalom van nyitva. Másfelől a tanuló ifjuság segélyezésére és a jelesebbek jutalmazására befolyt tekintélyes összeg arról is nyilván tanuskodik, hogy főtanodánk a közmüvelődés érdekében nemes missiót gyakorol, s méltán foglal el első helyet a humanus intézetek sorában.

XI. Tanszerek.

1) A főtanoda könyvtára, melyet nemcsak a tanárok és tanulók, hanem más érdekeltek is használnak, gyarapodott vétel utján 21 drbbal, ajándékozás utján 145 drbbal. Ebből dr. Brassai Sámuel egyetemi tanár ur ajándékozott 110 drbot, Gr. Kun Géza ur 1 drbot, Péterfi Dénes tanár ur 4 drbot, Tuba Lajos ur 5 drbot, Petrovics Soma csabai tanár ur 1 drbot, a Magy. tud. akadémia 19 drbot, a Kozma-örökösök 5 drbot. Ezeket hozzáadva a mult évi 23,043 drbhoz, a könyvtár áll jelenleg 23,209 drb könyvből.

Megjegyzés. Könyvtárunk ez iskolai évben egy igen nevezetes munkának jutott birtokába. Ez a Kozma Mihály által még a mult évszázban sajátkezüleg latin nyelven irt „Unitárius egyháztörténet", öt kötetben, melyért az E. K. Tanács már a 30-as években 300 Rfrtot igért volt, s mely az Uzoni F. István hasonló müvénél sokkal teljesebb. Ez az iró végrendeleténél s gyermekei megegyezésénél fogva, könyvtárunkat illette, s a Kozma Gergely, volt kövendi pap és esperes halála óta, az Aranyos-Torda köri Esp. levéltárban volt, honnan az E. K. Tanács, mint főiskolánk tulajdonát, a mult évben bekérvén, Koronka Antal esperes ur 1880 sept. havában be is küldötte. E műnek Kozma János — az iró egyik fia — által irt másolata van meg kereszturi középtanodánk könyvtárában. Ennél becsesebb munka régóta nem került könyvtárunkba.

Ezen kivül a „Farkas Sándor alap"-ból járnak a tanári kar részére a következő folyóiratok: „Magyar Nyelvőr", „Figyelő", „Magyar Tanügy", „Középt. tanár. egyl. Közlönye", „Természetrajzi füzetek", „Magyar könyvszemle" és „Századok" a „Történelmi Tár"-ral. Angolhoni hitrokonaink küldötték az „Inquirer" czimü heti lapot; amerikai hitrokonaink az „Unitárian Review and Religions Magazine" tudományos havi folyóiratot. Kovács János igazgató-tanár ajándékozta a „Christian Register", az „Unitarian Herald" (angol) és „Renaissance" (franczia) heti lapokat.

2) A természettani muzeumban van:

a) Természettani és vegytani műszer 510 drb.

b) Természettani képek 40 drb.

3) A természetrajzi gyüjteményben (a kövületeken kivül) ásvány 617 drb, növény 412 drb. Természetrajzi képek összesen 103 drb. Ezek között megemlitem külö-

nösen Comte Achille nagybecsü müvét „Planches murales d'histoire naturelle I. Zoologie.“ Az 52 tábla értéke a felhuzással 234 frt 60 kr.

Megjegyzés. Tkts. Pávai V. Elek ügyvéd ur N. Enyedről egy láda becses ásvány- és növény-gyüjteményt küldött, mely ezután fog rendeztetni.

4) Térkép a földrajz és történelem tanitásához van 25 drb, s különböző földgömbök

5) Számtani és mértani eszközökből szintén szép gyüjtemény van.

6) A rajz- és irásminta gyüjtemény szaporodott 173 Hermes-féle rajzmintával. Összesen tehát áll 679 drbból.

7) Vannak hangjegy-gyüjtemények a müének és orgonatanitáshoz; továbbá egy orgona, egy harmonium és egy 1778-ból való hegedü.

XII. A főtanoda kórháza.

A főtanoda kórházában, melyet Kelemen Béniámin áldozatkész hitrokonunk 1873-ban alapitott, a rendes orvos jelentése szerint gyógykezeltetett 26 beteg (unitárius 24, róm. kath. 1, ev. ref. 1), ezek közül teljesen felgyógyult 25, meghalt egy Veres István árkosi születésü, unitárius vallásu II. gymn. oszt. tanuló, 14 éves, halálának oka, mely történt 1881 mártius 18-án, tüdőlob.

A kórházra tett összes kiadás 154 frt 50 kr., ebből viszszatérittetett a gyógykezeltektől 46 frt 95 kr., a többit az E. K. Tanács, mint szegénysorsu tanulóknak elengedte.

A kórház rendes orvosa dr. Gálffy Endre, honvéd törzsorvos, ki lelkiismeretesen látogatta és gyógyitotta a betegeket; továbbá dr. Bartók István és dr. Gyergyai Árpád (február 29-én meghalt) póttanárok szintén készséggel és odaadással vettek részt a főtanodában levő fennjáró betegek gyógykezelésében. Özv. Főtisztelendő Kriza Jánosné pedig, mint felügyelőnő, sokszor meglátogatta a betegeket s hol szóval, hol pedig tettel befolyt betegségeik enyhitésére. Beteg ápoló Barabás Károly és neje szintén lelkiismeretes buzgósággal jártak el kötelességök teljesitésében. Fogadják az illetők e helyen is a beteg tanulók iránt tanusitott buzgalmukért az igazgatóság hálás köszönetét.

A kórházfelügyelőséget az E. K. Tanács megbizásából Kovács János igazgató vitte.

Kelemen Beniámin ur ez évben is ajándékozott egy szekér fát. Fogadja szives köszönetünket.

XIII. Ifjusági egyletek és alapok.

1. A papnövendékek „Olvasó és önképző egylete", melynek védnöke Péterfi Dénes tanár ur, tartott összesen 20 gyülést. A gyülések tárgyát szavalatok, vitatkozások, felolvasások s egyéb egyleti ügyek elintézései képezték. Irodalmi pályázat 3 volt kitüzve u. m. egy halotti egyh. beszéd irása, továbbá „a vasárnap megünneplése egyházi és társadalmi szempontból" és egy közönséges egyházi beszéd irása. Ezek közül csupán az első pályakérdésre érkezett 1 pályamű de absolut becscsel az sem birván, a jutalom nem adatott ki. Gábor Albert II. éves papnövendék több izben tartott felolvasást. Az egylet kebli lapja „Egyházi Lap" ez évben is szerkesztetett s megjelent összesen 13 szám, melyeknek tartalmát részint eredeti egyházi és bölcsészeti dolgozatok, részint angol és német müvek forditásai tették.

Az egyletnek a következő folyóiratok és lapok jártak: „Keresztény Magvető", „Prot. egyh. és isk. Figyelő", „Néptanitók lapja", „Prot. egyh. és isk. lap", „Család és iskola" és „Gyakorlati lelkésztár." A „Ker. Magv." és „Néptanitók lapja" az illető szerkesztőktől ajándékba küldetett.

Az egylet könyvtára vétel utján gyarapodott 49 drabbal. A könyvtár áll jelenleg 678 drb könyvből. Az egylet évi bevétele 134 frt 15 kr. volt; a kiadás 105 frt 17 kr. E szerint a jelenlegi pénz-vagyon 28 frt 98 kr., mely összeg a takarékpénztárban van elhelyezve.

2. Az ifjusági olv. önk. egylet" az egész éven át tartott 25 rendes és 9 rendkivüli gyülést, melynek feladata az önképzés lévén, azt szavalatok, irásbeli dolgozatok, pályázatok és koronkénti vitatkozások által eszközölte. Az egylet, melynek minden felosztályu tanuló tagja tartozott lenni, hogy az anyagiak miatt se szenvedjen hiányt, minden tagtól 2 frt évi részvénydijat szedett, melyből összes jövedelme lett 454 frt, ebből minden kiadásait leszámitva, maradt 70 frt 86 kr„ mi a kisegitő-pénztárba tétetett.

Az egyletnek szellemi téren tett haladásáról tanuskodnak a pályázatok, melyek az önképzőköri gyülésen időközönkint tartattak. Szavallati verseny volt 8, irodalmi pályázat 11, a pályamüvek közül azok nyertek jutalmat, melyek a pályabirák által arra érdemeseknek találtattak. A pályázatokat részint a gyülés, részint a gyülés czélja iránt érdeklődők tüzték ki.

Az egylet, hogy a kebelén kivül történő dolgokat is figyelemmel kisérhesse; több politikai és szépirodalmi lapot járatott szám szerint 11. S ő maga is, egy a kebeléből választott főszerkesztő vezetése alatt, kiállitott minden héten egy szépirodalmi lapot „Remény" czim alatt.

A könyvtár áll 2300 kötetből, melyeknek jókarban tartásáról az egylet mindig igen jól gondoskodik. Incze Mihály ur ez évben is — mint rendesen — 20 frtot ajándékozott a könyvtárnak, melyet jeles könyvek megvevésére forditottak, ezen kivül az egylet saját pénzéből vett 29 drb könyvet. Az egylet pártolói közül is többen ajándékoztak könyveket, névszerint t. Pákei Miklós ur, t. Pap Miklósné urasszony és több mások.

Az egylet évközben ünnepélyeket is rendezett; az 1848. márt. 15-ki ünnepélyt és az önképzőköri zárünnepélyt, a melyek igen szép közönség jelenlétében folytak le.

3) Az alosztályuak (III—IV.) „olvasó egylete“ szintén kisebbszerü önképzőkört képez, hol egy köztanitó vezetése alatt, szavalatokat és felolvasásokat tartanak. Könyvtáruk, melyben korukhoz és fejlettségükhez illő könyvek vannak, az évi tagsági dijakból vett könyvekkel most is szaporodott és számos jókarba állitott könyvvel rendelkezik.

4) A „Kölcsönző egylet.“ Alapitója Lendvai-Latkócziné derék müvésznő. Állandó alapja 200 frt, melyből a tanulók meghatározott kamatra 2 frt kölcsönt vehetnek ki. Az igy begyült kamatokat pályadijak kitüzésére forditják. Jelenleg az egylet vagyona áll 224 frt 15 krból, mely a takarékpénztárban van letéve.

5) Az „Apollókör.“ Czélja és feladata az ifjuság között a zenei ismeretek terjesztése. A rendszeres zenetanitás és zenetanulás ápolása és fenntartása, különös tekintettel az egyházi zenére. Zenészeti eszközök beszerzése s azoknak, mint a főtanoda és az „Apolló-kör“ elidegenithetlen vagyonának megőrzése és gondozása. Alaptőkéje 573 frt 47 kr., mely a takarékpénztárban van. Tagjait vezette képezdei zenetanár Boér Gergely, ki minden dij nélkül nagy buzgalommal tanitott. Az „Apollókör“ az ifjuság által rendezett ünnepélyeken dicséretesen müködött. Védnöke volt Barabás Ábel isk. főnök.

6) A főtanodai „Dalkör.“ Czélja: az ifjuságnak műénekben való gyakorlása. Tagja lehet minden olyan felosztályu ifju, ki erre képes. Összes pénzvagyona 29 frt, mely a takarékpénztárban van. Ez évben is többször sikeresen müködött, különösen a templomban istenitiszteletek alkalmával s a már emlitett ünnepélyeken. Vezetője Boér Gergely állami fiképezdei zenetanár ur, ki egész odaadással igyekezett az ifjuságban a szép ének iránti kedvet s érzéket éleszteni s ápolni. Védnöke Nagy Lajos a görögnyelv tanára.

7) A „Remény-alap“. Ez az „ifj. olv. önk. egylet“ tulajdona, mely az elárusitott „Remény“ czimü zsebkönyvből gyült be. Czélja: jelesebb dolgozatokból új zsebkönyvet kiadni. Jelenleg van 233 frt 26 kr. vagyona a takarékpénztárban.

8) A „jóltevők arczképezésére gyüjtött alap.“ Czélja: a jóltevők arczképeinek koronkint leendő le-

festetése a főtanoda nagy termében leendő elhelyezés végett, Ez alap jelenleg áll 162 frt 42 krból, a takarék-pénztárban kezeltetik.

XIV. Adatok az 1880—81-ik tanév történetéhez.

A lefolyt tanév kezdődött 1880. september 2-án. September 5-ikéig a beiratások, felvételi-, pót- és javitó-vizsgálatok történtek s az órarend állittatott meg. A főtanoda ünnepélyes megnyitása september 5 én d. e. 11 órakor volt, Kőváry László isk. felügyelő gondnok s a tanári kar jelenlétében, mely alkalommal könyörgést mondott Kanyaró Ferencz III. papnövendék, Főtiszt. Ferencz József püspök ur pedig emelkedett szellemü beszédet intézett az ifjusághoz. A rendes előadások 6-án d. e. 8 órakor kezdődtek el.

A tanári és tanitói testületben a következő változások történtek: Az E. K. Tanács által ideiglenesen alkalmazott Boros György tanárt az E. Főtanács véglegesen megerősitette s az ünnepélyes beiktatása 1880. nov. 25-én történt, a mely alkalommal Főtiszt. Ferencz József püspök ur nyitotta meg az ünnepélyt. Ezt követte Boros György tanár értekezése a „Teremtés történetéről." Az elfogadó beszédet Kovács János igazgató tanár tartotta. A tanári beiktatás egyik jó szokás volt egyházunkban s az utolsó ily ünnepély a Mikó Lőrinczé volt 1847 sept. 5-én a jogi tanszékbe, de a nemzeti szabadságharczot követő nehéz viszonyok miatt elmaradt, mig az E. Főtanács ujra életbe léptette.

Dr. Veress Vilmos és Keresztély Lajos segéd-tanároknak a felsőbb kereskedelmi iskolához történt megválasztásuk következtében az előbbi helyébe (a III. osztályban mennyiségtan tanitására) Csegezi Gyula tanárképezdei növendéket, az utóbbi helyére (az alsó négy gymn. osztályokban német nyelv tanitására) Dr. Vajda Emil tanárjelöltet alkalmazta az E. K. Tanács. A földrajz tanitására az I. II. és III. gymn. osztályokban s a magyar történelem tanitására a IV-ik gymn. osztályban Deák József képezdei növ. helyett Székely József tanárjelölt alkalmaztatott. Tibáld József 4-ik el. oszt. köztanitó helyébe Német István papnövendék, Vitális Elek 3-ik el. oszt. köztanitó helyébe pedig Kanyaró Ferencz papnövendék neveztettek ki.

Főtanodánkat Dr. Gyergyai Árpádnak 1881. jan. 29-én váratlanul bekövetkezett halálával nagy veszteség érte. A néhai kedves emlékü barátunk egész lélekkel ragaszkodott főtanodánkhoz, melynek egyik legkitünőbb növendéke volt, s melyben több évig csupa buzgalomból ingyen tanitotta a VI. osztályban az élettant s egész odaadással vett részt a beteg tanulók gyógyitásában.

Érdekesnek tartom felemliteni, hogy a mult évben két nevezetes összejövetel volt főtanodánkban, mely a régi tanulóknak „Alma-mater"-ük iránti háláját és ragaszkodását mutatja. Az egyik az 1863-ban végzetteké volt 1880 mártius 15-én, mely találkozásnak eredménye az lett, hogy egy alapitványt tettek le az 1863-ban végzett tanulótársak gyermekei nevelésének elősegitésére. Adakoztak e czélra: Veress Dénes, Torda-Aranyosmegye alispánja 60 frtot, Székely Elek, országgyülési képviselő 90 frtot, Dr. Gyergyai Árpád, kolozsvári orvos 90 frtot, Kozma Ferencz, a m. t. akademia l. tagja s sz.-keresztúri állami képezdei igazgató 20 frtot, Sárdi István, kolozsvári állami képezdei tanár és festő 30 frtot, Derzsi József, kolozsvári pap és tanár 60 frtot, Gelei Kálmán marosujvári kir. j. biró 60 frtot, Ballók Károly, csáki-gorbói kir. j. biró 100 frtot, Pálfi Dénes. peterdi haszonbérlő 20 frtot, Kelemen István, marosvásárhelyi kir. táblai fogalmazó 30 frtot, Csegezi Mihály ügyvédjelölt 30 frtot, Szigethi Miklós deési ügyvéd 45 frtot, Kelemen Albert marosköri esperes 30 frtot, Benedek Áron, kolozsvári állami tanitónő-képezdei tanár 20 frtot, Ferenczi Áron, medeséri pap 15 frtot, Gombos Sámuel, sz.-keresztúri gymn. tanár 10 frtot, Incze Domokos, deési telekkönyvvezető 25 frtot, Pető Mózes, szt.-gericzei tanitó 6 forintot. Távol maradásukat irásban igazolták: Dr. Uzoni F. Sándor, szebeni jogakademiai tanár, Jákobi Sámuel, pesti ügyvéd, Borbély Sámuel, zilahi képezdei tanár, Mikó Dezső abrudbányai birtokos, László Domokos, sz. udvarhelyi aljárásbiró, Jobbágy Miklós, országgyülési gyorsiró, Szabó Miklós, szolgabiró, Geréb Sándor, alsó-boldogasszonyfalvi pap és Árkosi Mihály bözödi birtokos.

A másik összejövetel az 1860-ban végzetteké volt 1880. junius 30-án, a kik szintén maradandó emlékkel kivánván megörökiteni összejövetelüket, a tanári nyugdij-alap növelésére aláirást inditványoztak, s a nevezett czélra a mint alapitvány-levelükben oly szépen van kifejezve, vezéreltetve attól a hálás tisztelettől és kegyeletes visszaemlékezéstől, melyet főtanodánkban nyert szellemi és erkölcsi neveltetésük áldása irt lelkükbe, önkéntes szabad elhatározásból, aláirtak: Barabás József, földbirtokos 50 frt, Boér Gergely, kolozsvári állami képezdei zenetanár 30 frt, Csegezi Mihály, kir. j. biró Tordán 50 frt, Dali Ádám, szt.-mihályfalvi unitárius pap 20 frt, Derzsi János, szolgabiró Erzsébetvároson 50 frt, Horváth Ferencz, szolgabirói irnok, Alsó-Jára, 5 frt, Mikó Miklós, kir. t. széki biró Deésen 100 frt, Mózes András, abrudbányai unitárius pap 30 frt, Orbán Venczel, haszonbérlő Nagy Lakon, 50 frt, Rédiger Béla, torda-aranyosmegyei főjegyző 50 frt, Szentkirályi Árpád, szolgabiró Sz. Kereszturon, 100 frt, Váradi Károly, kolozsmegyei kir. tanfelügyelő 100 frt,

Barabási István, kir. aljárásbiró Beszterczén, küldött 20 frtot, Tibáld Mihály, kir. járásbiró, Fogarasan 10 frtot. Elmaradásukat irásban igazolták: Bedő Albert, kir. főerdőtanácsos Budapesten, Farkas Albert, hirlapiró Budapesten, Gálfalvi István unitárius pap Haranglábou, Kádár Lajos, laborfalvi tanitó, Mikó Béla, kir. bányászati vegyelemző Nagy Bányán, Sándor Lajos, h. almási unitárius pap, Szentiványi Gyula, Brassó és Fogarasmegye főispánja.

Az E. K. Tanács 72—1881. K. J. j. sz. alatt engemet a „Brit és külföldi Unitárius Társulat“ ez évi közgyülésére képviselőül megválasztván, távol létem ideje alatt május 28-tól jul. 12-ig az igazgatói teendőket Benczédi Gergely tanártársam teljesitette, mint helyettes igazgató. A vizsgálatok alkalmával az általam előadott tárgyakból u. m. a történelem Kovácsi Antal és Péterfi Dénes tanárok kérdezték ki az illető osztályokat; az angol nyelvből peoig Péterfi Dénes és Boros György tanárok.

A lefolyt tanév emlékezetes lesz több szegénysorsu tanulóinkra nézve a mennyiben három uj alapitvány lépett életbe, u. m.

a) A „Laborfalvi Berde Mózes és Márkos Terézia alapitvány“, melyet Berde Mózes atyánkfia alapitott. Helyén látom a kegyes alapitónak az E. K. Tanácshoz intézett levelét egész terjedelmében közölni:

Méltóságos és Főtisztelendő E. Képv. Tanács!

Az 1868-ik évben az Unitáris Vallásközönség Tordán tartott zsinatja alkalmával 1000 Egy ezer Conv. rf. alapitványt tettem s azt azonnal egy magyar orsz. urbéri kárpótlási kötvényben, mely o. é. forintban = 1050, le is fizettem, oly feltétel mellett: hogy

ha elérendette a 2000 — kétezer forintot tőkében, annak évenkénti kamatja szolgáljon czipó-alapul a kolozsvári Unitárius főiskolánkban tanuló szegény, szorgalmas, jó erkölcsü ifjak számára. — Egyébiránt a feltételeket nem részleteztem akkor. — Az irt alapitvány a 2000 frtot folyó évi szeptemb. első napjáig eléri, sőt felül is haladja, azt gondolom; tehát

elérkezettnek látom azt az időt, hogy részletesen szabályozzam alapitványom élvezhetési feltételeit s felhatalmazzam a Mltgs. E. Képv. tanácsot annak bölcs belátása szerént leendő igazgatására az általam megszabott s alább látható feltételek mellett:

Alapitványom külön — idvezült atyám laborfalvi Berde Mózes és anyám Márkos Terézia — czimen kezelendő, elszámolandó és kiadandó örökre.

Az évenkénti kamatokból:

$^1/_5$ % az alaptőke nevelésére és biztositására tőkésitendő

tartalék-alap gyanánt — mig eléri a 2000 — kétezer forint alaptőke ötven százalékot, azontul ennek kamatjai is ujabb alapitványokat képezendenek; $^2/_5$ % a kolozsvári Unitárius főiskolánkban tanuló szorgalmas, jó erkölcsü, szegény ifjaknak — más $^2/_5$ % szintén ezen iskolánkban tanuló — Berde nevet viselő Berde fiu- vagy fiuknak évenként kiadandó, de ha Berde fiuk nem lennének, az őket illető $^2/_5$ % is a többi tanulók alapitványához kapcsolandó s azoknak kiadandó.

Csak czipó — illetőleg kenyér alakjában kiadható az alapitvány — csak unitárius tanulónak. Egy egy alapitvány husz frtnál o. é. több nem lehet. — Ennyi 10 havi időre elegendő egy személyre kenyérnek tapasztalás szerint.

Az isteni gondviselés és vallásközönségünk igazgató Tanácsa őrködjék szokásos buzgóságával csekély, de készséggel tett alapitványom felett.

Kolozsvárt, 1880. feb. 29-én.

alázatos szolgája
Berde Mózes.

Az alapitó óhajtása szerént az E. Főtanács 13—880. sz. alatt nevezett alapitványt folyóvá tette s abból naponként 4 tanuló (lásd az ösztöndijaknál) egy-egy czipót kapott.

b) Az „1860 május 1-ső napi alapitvány“, melyet a néhai boldogemlékü Kriza János püspök s osztálytársai alapitottak. Hogy már 1832-ben főtanodánk ifjai miképpen gondolkoztak s minő szellem lelkesitette őket, arról tanuskodjék az E. K. Tanácsnak 329—1860. sz. j. könyvi pontja, mely igy hangzik:

„1832-ben maj. 1-ső napján, kolozsvári főtanodánk akkori tanuló ifjaink közül, ifiui tiszta szándékkal szám szerént 27-en arra kötelezvén magukat, hogy részint a hosszas távollét utáni viszontlátás édes örömének élvezhetésiért, különösen pedig azért, hogy ha közülök valamelyik a mostoha sors csapásai alatt gyámolitásra szorulna, azt felsegitsék, 1860-ban máj. 1-ső napján, kolozsvári főtanodánkban a seniori szobában meg fognak jelenni; ennek következtében f. évi május 1-én a magukat kötelezők közül többen az irt helyen meg is jelentek, s maguk közt Kriza János atyánkfiát elnöknek, és Kozma László atyánkfiát jegyzőnek megválasztván, ezen összejövetelükről jegyzőkönyvet vettek föl, a melyet Kriza János aa, azon szóbeli nyilatkozattal adott bé az E. K. Tanácshoz, hogy a mint a jegyzőkönyv IV-ik pontja alatt látható ezen összejövetelük emlékét ugy kivánták örökre biztositani, hogy annak erkölcsi hatása hitfeleink közszellemére, összetartására nemesen befolyjon, s e végre egymásközt önkéntes készpénzbeli adakozást nyitottak, egy kolozsvári főtanodánkban teendő ezen czim alatti alapitványra: „1860 május 1-ső napi alapitvány“ azon világosan kikötött czélra, hogy az alapitvány kamatjából, egy vagy az alaptőke nagyobbra szaporodhatása után, több szegény becsü-

letes, falusi iskola tanitóságra s orgonistaságra készülő deák évenként, az E. K. Tanács intézkedésénél fogva kapjon gyámolitást, s az adakozás egymásközt végrehajtatván, a szándékolt alapitvány első alapjául 84, azaz: nyolczvannégy forint gyült bé osztrák értékben, a beadott jegyzőkönyv V. pontja szerint, és ez pénztárnok Ferenczi Mózes atyánkfiához le van téve s érintett Kriza János aa, a jegyzőkönyv idézett V-ik pontja értelmében kéri az E. K. Tanácsot: hogy ezen 84 osztrák értékü forintot vegye gondviselése alá, az alapitvány által kitüzött czélt tartsa pártolása alatt, s hatásánál fogva eszközölje, hogy ezen jó szándékú kezdeményezés nőhesse ki magát áldásos alapitványnyá."

Ez az alap 1879 év végén 210 frt 90 krra növekedvén, az E. Főtanács 14—1880. sz. alatt életbeléptette oly módon, hogy a 200 frt tőke kamatjának $^1/_5$-e — ez időszerint 2 frt — csatoltassék a 10 frt 90 krhoz új alapitványi tőke képzésére, $^3/_4$ rész pedig — ez időszerint 8 frt — adassék ki egy falusi iskola tanitóságra készülő növendéknek, a mi meg is történt, a mint az ösztöndijasok rovatából fenebb látható.

c) A „Kern József alapitvány", melyet főtanodánk iránti jóindulatból alapitott 1862-ben Kern József (mózesvallásu) pesti kereskedő, ki is az emlitett évben alapitványát béfizetvén s az az 1879-ik év végével 350 frtra gyarapodván, ebből 140 frt alapitvány-tőkéül vétetett, kamataiból $^1/_6$ rész a tőkéhez csatoltatott újabb alapitvány-tőke képzésére, $^5/_6$ része pedig (10 frt) ösztöndijul adatik ki. (Lásd az ösztöndijak rovatát.)

A vasárnapi hitoktatást Boros György tanár kezdeményezése következtében s vezetése alatt a papjelöltek az alosztályu unitárius vallásu tanulókkal e tanévben megkezdették s a téli hónapokban szép sikerrel folytatták.

A tanuló ifjuság az igazgatóság engedélyével f. évi május 26-án a „Lövölde" helyiségében a Budapesten épitendő unitárius templom javára szépen sikerült majálist rendezett, melynek tiszta jövedelme — a nevezett nemes czélra — 347 frt és 2 kr. volt.

A tanuló ifjuság magaviselete erkölcsi tekintetben és a fegyelmet illetőleg általában dicséretesnek mondható. Oly esetek nem fordultak elő, melyek szigorubb büntetést vontak volna maguk után. Iskolai esküdtszéket jóval kevesebbet tartottak, mint más években.

Az egészségi állapot egészben véve kedvező volt. Járványos betegség nem fordult elő. A kórházi tudósitásban már emlitett Veres István tanulón kivül, még egy halottja volt főtanodánknak, Kornhauzer Samu IV. gymn. oszt. móz. v. tanuló, ki a szülői háznál hunyt el jun. 10-én. Legyen álmuk édes az élet szinteréről oly korán elszólitott kedves és jóigyekezetü ifjaknak! A gyászoló szülők, rokonok s barátok sajgó szi-

veire pedig az ég Ura küldjön vigasztalást fájdalmas veszteségökben!

A lefolyt tanévben a sok javitáson kivül a 7-ik számu lakószoba ujból padoztatott s az összes kiadás 225 frt 47 krba került. Szintén ez évben készült kihuzó fiokokkal és üveges fedéllel ellátott 12 ásványtartó az „Augustinovics"-féle physicum-muzeum alapból 200 frt értékben. A tantermekben levő táblákat egy prágai festővel ujból béfestettük. Az alosztályuak számára vettünk 173 drb „Frőbel és Hermes"-féle rajzmintát.

Ajándékozás: Dr. Brassai Sámuel áldozatkész isk. felügyelő gondnokunk egy 100 frt értékü hármoniumot ajándékozott főtanodánknak. Nagy Dénes szentmihályfalvi birtokos hitrokonunk egy mult században készült értékes hegedüt küldött 5 frt kiséretében a kijavitásra. Tkts. Pávai V. Elek ur, Nagy Enyedről, egy láda becses ásvány- és növény-gyüjteményt küldött. Szabó Márton M. Vásárhelyről az éremtár számára ajándékozott 12 drb ezüst és 23 drb rézpénzt. Derzsi József tanár 1 drb 10, 1 drb 5, és 1 drb 2 frtos Kossuth bankjegyet.

Különböző intézetektől jött 63 drb „Értesitő" az 1879—80-ik tanévről.

A „Franklin-társulat", továbbá Aigner Lajos, Lampel Róbert, Nagel Bernát és Lauffer Vilmos könyvárusok több tankönyvet küldöttek meg mutatványul, melyek a tanári kar könyvtárába helyeztettek el.

A lefolyt tanévben Kőváry László buzgó felügyelő isk. gondnok ur elnöklete alatt tartatott összesen 33 igazgatósági ülés, melyeken a folyó ügyek elintézésén kivül az összhangzatos tanitás, az itjuság közti jó szellem és fegyelem fenntartása érdekében is gyakran tanácskoztunk. A papnövelde tanárai Főt. Ferencz József püspök ur elnöklete alatt szintén tartottak értekezleteket. Ezeken kivül minden hónapban az első csütörtökön a „Nevelésügyi bizottságnak" volt ülése, melyekben vallásközönségünk összes iskoláira vonatkozó tárgyak intéztettek el.

Végül mint örvendetes tényt kell felemlitenem, hogy főtanodánk népessége rohamosan gyarapodik. Az 1880—81-ik tanév elején is ö t v e n n é l több jelentkező tanulót nem vehettünk fel a túlnépesség miatt. Eszerint főtanodánknak már tervbe vett megnagyobbitása elodázhatatlan kérdéssé vált, s reméljük, hogy az 1882-ben meg is valósul.

B) TORDAI KÖZÉPTANODA.

I. a) Iskolai igazgatóság.

Elnökök: Felügyelő gondnokok: Szigethi Sándor, polgármester.
Veress Dénes, alispán.
Előadó és jegyző: Pálfi Károly, igazgató.
Tagjai: Albert János, Májai István és Derzsi Károly.

b) A polg. iskola gondnoksága.

Az intézet létrejötte kölcsönös szerződésen alapulván, a többi ilynemü intézettől némileg eltérő saját szervezettel bir.

A gondnokság létszámát a szerződés állapitja meg, melynek értelmében az 6-nál több nem lehet.

A gondnokság ez idei névsora:

1) Moldován Gergely, kir. tanfelügyelő, mint a kormány képviselője, elnök.
2) Veress Károly, mint Torda városának kiküldötte.
3) Szentpáli Ignácz, mint Torda-Aranyosmegye kiküldötte.
4) Szigethi Sándor } az unitárius középtanoda főgondnokai, mint
5) Veress Dénes } az unit. egyh. kiküldöttei.
6) Pálfi Károly, igazgató. a gondnokság jegyzője.

Megjegyzés.

Az 1878-ik évben az unitáriusok E. Főtanácsa és a vallás és közokt. ügyi m. k. ministerium között kötött 20,046. sz. szerződés értelmében a tordai unitárius középtanoda állami polg. iskolává alakittatott át, oly módon, hogy az első évben az I. és II-ik osztályok alakultak át, minden következő évben pedig egy-egy osztály alakitandó polg. iskolává. Az átalakités azzal a kikötéssel történt meg, hogy a klassikus nyelveket az egyház a gymnasiális tantervnek megfelelőleg adathassa elé, ha az tán a polg. isk. tanterv rovására történik is.

Az igazgató tanitót az egyház ajánlatára — az állam nevezi ki, a ki az egyház által rábizottakról is számadással tartozik. Az iskolai gondnokság létszámát szintén a szerződés ál-

lapitja meg, mely 6 tagnál többre nem terjedhet. E létszámban van az egyház által a tordai iskolánk mellé kinevezett két felügyelő gondnok, a város egy kiküldötte, a megye egy kiküldötte, a tanfelügyelő, mint az állam képviselője, a ki a gondnokság elnöke és az igazgató, a ki a gondnokság jegyzője is.

A szerződés 20 évig tart, mely idő alatt az épület conserválásáról az állam gondoskodik, s ezenkivül évenként 1000 forintot fizet az egyház közpénztárába az egyház által nyujtott kedvezményekért.

A jelenleg alkalmazásban levő gymnasialis tanárok közül kettőt, kiket az egyház ajánl — a polg. iskola mellé alkalmazza és fizetésüket fedezi.

Jelen iskolai évben már az I. II. III. IV. középosztályok voltak polg. iskolává átalakitva.

II. Tanári és tanitói személyzet s az általuk előadott tantárgyak.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
1	**Albert János,** unitárius lelkész és r. tanár	1850	Magy. nyelv Latin nyelv Erkölcstan „	V. V. V. IV.	3 3 1	7	
2	**Májai István,** r. tanár	1857	Történelem „ Német nyelv „ „ „ „	IV. III. V. IV. III. II. I.	2 2 3 3 3 3 3	19	
3	**Pálfi Károly,** r. tanár	1872	Számtan Termész. rajz „	III. V. III.	3 2 3	8	Igazgató és természetrajzi szertár-őr.
4	**Derzsi Károly,** r. tanár	1874	Latin nyelv „ Görög nyelv „ Régiségtan	IV. III. V. IV. V.	4 4 5 5 2	20	A középt. pénztárnoka és könyvtárnok.
5	**Bartók Endre,** középt. tanitó.	1873	Latin nyelv „ Számtan „ Német nyelv	II. I. 4. 3. 4.	4 4 4 4 2	18	Iskolafőnök s az ifjusági könyvtár főőre, a 3. 4. el. o. főnöke.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
6	**Nagy Béla**, okl. p. isk. tanitó	1878	Magyar nyelv	IV.	3	23	A IV. oszt. főnöke és a földrajzi szertár őre, könyvtárnok.
			„	III.	4		
			„	II.	4		
			„	I.	4		
			Földrajz	IV.	2		
			„	III.	2		
			„	II.	2		
			„	I.	2		
7	**Soltész Arnold**, okl. polg. isk. tanitó	1878	Rajz	IV.	2	11	A III. oszt. főnöke, rajzi szertár őre.
			„	III.	2		
			„	II.	2		
			„	I.	2		
			Szépirás	III.	1		
			„	II.	1		
			„	I.	1		
8	**Miklós Gergely**, polg. isk. tanitó, r. tanár	1881	Számtan	V.	3	19	Az I. oszt. főnöke, természettani szertár őre, tanitói értekezletek jegyzője.
			„	IV.	3		
			„	II.	3		
			Termész. rajz	II.	3		
			„	I.	3		
			Természettan	IV.	2		
			Torna	V. IV. III II. I.	2		
9	**Heltman Lajos**, luth. lelkész, r tanár	1878	Műének	V.	1	7	A zenét három csoportra osztva tanitotta.
			„	IV.	1		
			„	III.	1		
			„	II.	1		
			„	I.	1		
			Zene		2		
10	**Iszlai Márton**, kántor középt. tanitó	1873	Magyar nyelv	4.	3	18	
			„	3.	3		
			„ „	2. 1.	4		
			Számtan „	2. 1.	4		
			Műének „ „ „	4. 3. 2. 1.	2		
			Torna „ „ „	4. 3. 2. 1.	2		
11	**Raffaj Zsigmond**, középt. tanitó	1880	Vallástan	4.	2	18	
			„	3.	2		
			„ „	2. 1.	2		
			Termész. rajz	4.	2		
			„	3.	2		
			„ „	2. 1.	2		
			Földrajz	4.	3		
			„	3.	3		

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Kineveztetés ideje	Tantárgyak, melyeket elő-adott	Osztályok melyek-ben elő-adott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
12	**Nagy Gyula**, okl. középt. tanár, r. t.	1880	Számtan Mértan és rajz " " "	III. IV. III. II. I.	4 3 3 3 3	16	A II. oszt. főnöke és a mértani szertár őre.
13	**Székely Ferencz**	1879	Vallásos ének " " "	4. 3. 2. 1.	1	1	

III. Tanterv.

A tanterv a gymnasialis V, és az elemi osztályokban ugyanaz, a mi a kolozsvári főtanodában a megfelelő osztályokban. A polgári iskola (I. II. III. IV.) tantervét, minthogy némileg eltér a középtanoda tantervétől szükségesnek tartjuk közölni.

Hit- és erkölcstan.

Mindenik osztálynak hetenkint 1 órán.

Ezen tárgy osztályonkint való felosztásának és terjedelmének meghatározása a felekezeti hatóságok jogköréhez tartozik.

Történelem:

III. osztály, h. 2 órán. A magyar nemzet története, a Hunyadiak korától jelenig. Kézi könyv: Ribáry Ferencz „Magyarország története" a középtanodák alsóbb osztályai számára.

Térkép: A magyar birodalom 888—1849-ig, iskolai fali abrosz.

IV. osztály, h. 2 órán. Világtörténet, ó-kor és középkor Kézikönyv: Ladányi Gedeon. „A világtörténet főbb eseményei rövid kivonatban."

Térkép: Harrow classical atlasz.

Magyar nyelv és irodalom.

I. osztály, h. 4 órán,

a) Egyszerü mondat, mondatrészek, fő- és mellékmondat megkülönböztetése, az ige; a névszó mint állitmány, mint alany

és tárgy, a tárgyas igeragozás, a névszó, mint határozó, a névszó, mint jelző. A szóképzés.

Kézikönyv: Simonyi Zsigmond Magyar nyelvtana, I. rész.

b) Elbeszélő prózai és költői olvasmányok. Értelmes és kellően hangsulyozott olvasás; az olvasmányok tartalmának megmagyarázása s szabadon való elbeszélése. Könyv nélkül tanult versek szavalása.

Kézikönyv: „Magyar olvasókönyv a köz. isk. I. II. osztályai számára“ Bodnár és Iványitól.

Hetenkint két irásbeli dolgozat az eltanultak köréből.

II. osztály, h. 4 órán.

a) Az összetett mondatok: Mellé- és alárendelt mondatok viszonyának ismertetése. Mód- és időtan. A szókötés (a határozók részletes tana). Synonimák egybeállitása és magyarázata.

Kézikönyv: Simonyi Zs. Magyar nyelvtana, II. rész; ezen kivül jegyzetek.

b) Olvasmányok és azoknak feldolgozása, mint az I. osztályban. Könyv nélkül tanult versek szavallása.

Kézikönyv a fönebbi.

Hetenkint két irásbeli dolgozat az eltanultak köréből.

III. osztály, hetenkint 4 órán.

a) A magyar nyelvtan rendszeres áttekintése: Hangtan. szótan, mondattan.

Kézikönyv: Simonyi Zs. „Magyar Nyelvtan a felsőbb osztályoknak.“

b) Költői olvasmányul: „Toldy és Toldy estéje“, „Toldy szerelmé“-ből egyes részletek, továbbá „A nagy-idai czigányok.“

Hetenként két irásbeli házi dolgozat a nyelvtan köréből; két hetenkint egy fogalmazvány. Tárgyismétlésül a következők voltak: Könnyebb a tanács mint a végrehajtás. A fejszék. A tölgyfa. Diogenes. A füstös kép. A megtért kártyás. Az okos leány. A farkas fogadása. — Átalakittattak a következő költemények: A szél és nap. Az igazság és hamisság (Gyulay Páltól.) Viz, szél és becsület (Ráday Gedeontól). Noé átka (Mindszenti).

IV. osztály, h. 3 órán.

a) Az irásmü keletkezése, általános elnevezései, anyaga. Az irásmüvek anyagának föltalálása stb. A fogalmak tana. Az itélet fogalma és nemei. A következtetések.

Az irásmüvek belszerkezete: Az irásmü főrészei. Az irásmüvek felosztása tárgyuk szerint.

Az irásmü anyagának előadása. Az egyszerü előadásmód. A szép előadásmód.

Verstan. A hangsulyos rythmus: ütemes sorok, hangsulyos versszakok. Időmértékes rhythmus: verslábak, időmértékes sorok és versszakok. A rim: a rim különfélesége, terje-

delme, elnevezése; időmértékes verssorok rimmel, sajátságos rimes versalakok.

Polgári ügyiratok.

Kézikönyv: „Magyar Irásmód“ Udvarhelyi Gyulától.

b) Kéthetenkint egy irásbeli házi dolgozat; fogalmazási gyakorlatok a következők voltak: A tordai unit. gymnasium épülete. (Tárgyrajz). — Az ó-tordai szeptemberi vásár (leirás). — Eirándulás a Tordai-hasadékba (Utleirás). — A szüret (Elbeszélés levélalakban). — A sós-fürdő (Leirás levélalakban.) — Egy kérő, köszönő és üdvözlő levél. — A tél (Leirás elbeséléssel). — A világlátó (Átalakitás Tompa M. költeményéből).

A hangsulyos és időmértékes sorok és vers-szakok mindenikére példát kerestek ki és irtak le a növendékek.

Az ügyiratok szintén begyakoroltattak irásban.

Német nyelv és irodalom:

I. osztály, h. 3 órán. Articulus. Főnév. Ige. Egyszerü és egyszerüen bővitett mondatok. Alany és állitmány. Személyes névmások és főnévhelyettesek. Igeragozás a jelen időben. Közönyös, kiható és viszatérős igék. Egyszemélyü igék. Erős és gyenge igék. Főnevek ejtegetése. Előljárók használata. Olvasás és vers-szavallás. Irásbeli dolgozatok. Kézikönyv: Brassai Sámuel okszerü vezér a német nyelv tanulásában I kötet. Olnasókönyv: Obert Ferencz I. kötet.

II. osztály, h. 3 órán. Egyszerüen bővitett mondatok. Az előljárók ismétlése. Összehuzott előljárós helyettesek. Gyenge, rendhagyó gyenge, erős és rendhagyó igék ragozása a jelentőmodu jelen és aligmult időben. Jelen és mult időhatározók. Igehatározók. Versszavallás. Irásbeli dolgozatok. Kézikönyv a fennebbi. Olvasókönyv: Felsman, I kötet.

III. osztály, h. 3 órán. Bővitett mondatok. Az igék jelentőmodu jelen, aligmult, bevégzett mult, régmult és jövőidejének hajtogatása. Segédigék. A szenvedő ige a jelentőmód jelenidejében. Melléknév és birtokos genitivus alpótló. A melléknevek ejtegetése. Mutató névmások. Határozó szócskák. Számnevek. Vers-szavallás és próza-olvasás. Irásbeli dolgozatok. Kézikönyv: Brassai S. Okszerü vezér II. rész. Olvasókönyv: Felsman I. kötet.

Földrajz:

I. osztály, hetenkint 2 órán.

A magyar-osztrák monarchia földrajza, különösen Magyarország földrajza, az osztrák tartományoknak csak átalános áttekintése, kiválólag Magyarország természeti viszonyai.

Kézikönyv: „A magyar-osztrák monarchia földrajza“ Kiss Sándortól.

II. osztály, hetenkint 2 órán.

Európa bővebb és Ázsia összébbvont ismertetése.

Kézikönyv: „A föld egyes népeinek s országainak ismertetése“ Buzogány Arontól. A hegy- és vizrajzot a tanár által öszszeállitott jegyzetből tanulták.

Bajzolták a növendékek Európa és Ázsia földabroszát.

III. osztály, hetenkint 2 órán.

Afrika, Amerika és Ausztrália ismertetése, tekintettel a fölfedezések történelmére.

Kézikönyv és jegyzet a fönnebbi.

Elkészitették a növendékek ez évben Afrika, a két Amerika és Ausztrália térképét.

IV. osztály, hetenkint 2 órán.

a) A mathematicai földrajz elemei. Kézikönyv: „A földgömb és egy kis csillagászati földrajz“ irta Ballagi Károly.

b) A physikai földrajz elemei. Kézikönyv: „Az általános természettani földrajz alapelemei“, készitette Lutter János.

Természetrajz.

I. osztály, hetenkint 3 órán.

Az első félévben az ásványtanból egyes osztályok alapjellemével biró ásványok voltak szemléltetve természetes példányokon, különös tekintettel azoknak ismertetőjegyeik-, találási helyük és hasznukra. Kézikönyv: Dr. Szabó József „Ásványtan a középtanodai alosztályok számára.“

A második félévben a növények élő példányokon voltak szemléltetve: a növényi organismus ismertetésére s a vidéken előforduló növények leirására különös figyelem volt forditva Kézikönyv: Kriesch J. „Természetrajz elemei.“

II. osztály, hetenkint 3 órán.

Egész évben az állatok főbb osztályaiból az alapjellemmel biró s az ipar- és gazdaságban használtatni szokott állatok ismertetőjegyei, lakhelyük, életmódjuk, sajátságaik és hasznuk. Ugyanazon szempontok szerint a 7 állatkör (typus) eltárgyaltatott. A szemléltetésre gypsz-utánzatok és vázák szolgáltak. Kriesch J. „Természetrajz elemei.“

III. osztály, hetenkint 3 órán.

a) Téli hónapokban az ásványtanból egyes osztályok alapjellemeivel biró, a mezei gazdasági, különösen az ipari ismeretek alapjául szolgáló ásványok adattak elé, mint az első osztályban, mert ezen osztály is csak ez évben tanult először ásványtant. Megtanulták még ezenkivül a kristálytant, melyből a főbb alakokat palából mind kifaragták a növendékek, továbbá: a kőzettan és geologia alapvonalait,

b) Tavaszi és nyári hónapokban a növényrendszerek alapvonalait, ezeknek alapján a növények meghatározását tanulták meg a növendékek, egybekötve: a szerv- és élettani ismeretek kibővitésével.

Mind a növény, mind az ásványtanból 50—100 drbból álló gyüjteményt állitottak össze a szorgalmasabb tanulók. E tárgyakat magyarázat után készült jegyzetekből tanulták.

Természettan.

IV. osztály hetenként 2 órán.

A testek általános és különös tulajdonságai. A mozgás és az egyensuly szilárd,- cseppfolyós és légnemü testeknél s a munka. A fény,- hang- és hőtan, delejesség és villanyosság kisérletek alapján.

Tankönyv: Greguss Gynla természettana.

Számtan.

A méterrendszer ismertetése. A mértékek szétbontása és összevonása. A tizedes pont használata. A 4 alapmüvelet nevezett és nem nevezett számokkal. A számok oszthatósága. A közös osztó és közös többes ismertetése. A négy alapmivelet közönséges és tizedes törtekkel. A közönséges törtnek átváltoztatása tizedes törtté és megforditva. K. k. dr. Császár Károlv számtana a közép oskolák alsó osztályai számára I. kötet.

II. osztály hetenkint 3 órán.

Előnyök a sokszorozásnál. Röviditett szorzás és osztás. Az egyszerü hármas szabályhoz feladatok megoldása következtetésekkel. Kettős tétel. Százalékszámitás gyakorlati alkalmazása a sulylevonások,- közvetitésért való levonások,- lerovások,- biztositási- és felpénz számitásokra vonatkozó számitásoknál. Arányok és aránylatok és ezeknek gyakorlati alkalmazása. K. k. Dr. Császár Károly számtana a középiskolák alsó osztályai számára. II.

III. osztály hetenkint 3 órán.

Összetett hármasszabály. Kamatszámolás. Határidőszámolás. Lánczszabály. Az arányosztás. Elegyitési feladatok, — K. k. dr. Császár Károly számtana III. kötet. —

IV. osztály hetenkint 3 órán.

A hazai valamint a legfontosabb külföldi pénzrendszerek ismertetése átszámitásokkal. Az arany és ezüst értékének számitása. Árfolyam számitás, Lerovás és váltóleszámitolás. Árfolyam egyenlités. Váltókémlelés. Állam és értékpapirok. Az ellentett szám. A hat első müvelet betükkel. Első foku egyenletek egy ismeretlennel. K. k. Dr. Császár K. számtana a középiskolák alsó osztályai számára III. rész. Az algebra magyarázat után tanittatott.

Mértan és mértani rajz:

I. osztály hetenként 3 órán.

a) Sikalaktan gyakorlati és rajzi mérések alapján. A hosszmérték és szögmérő ismertetése és alkalmazása. A 4 alapmüvelet hosszakra és szögekre alkalmazva. Merőleges és vizszintes vonalok rajzolása. Az egybevágóság, hasonlóság, és symmetria rajzi uton való megmagyarázása. A területmérték ismertetése. Sikábrák területeinek kiszámitása.

b) Egyszerü mértani diszitmények szabadkézzel való rajzolása. K. k. „Szemléleti mértan." Krisz Ferencz. I. rész.

II. osztály hetenkint 3 órán.

a) Téralaktan. A vonalok és sikok térbeli és viszonylagos helyzete. Szögletek és egyszerübb siklapok görbelapu testek ismertetése, lapjaik, csucsaik és éleik összeszámlálása s különböző helyzetüknek leirása a tájékozó fogalmak segitségével. A kristálytan kiválóbb alakjainak mint mértani alakoknak ismertetése. Testek összehasonlitása nagyságra és alakra nézve, testek symmetriája, köbtartalmuk kiszámitása.

b) Egyenes görbe és vegyes vonalu mértani diszitmények szabadkézzel való rajzolása. K. k. „Geometriai alaktan" dr. Császár Károly II. szakasz.

III. osztály hetenkint 3 órán.

Constructiv plammetria: a) Egyszerü vonalu idomok. Az összeillőség symmetria hasonlóság és terület meghatározás kibővitése s az idevágó fontosabb constructiv feladatok.

b) Görbe vonalu idomok. A körtan kibövitése s az idevágó constructiv feladatok. A geometria alkalmazása a rajzolásnál és mérésnél. K. k. „Szerkesztő Planimetria" dr. Császár Károly.

IV. osztály tananyaga ugyanazon kézikönyv alapján.

A két osztály egyszerre kezdette a tárgyat tanulni.

I. és II. oszt. együtt, hetenkint 2 órán.

I. oszt: Előkészités a rajzolásra.

Egyenes vonalok, görbe vonalok s ezekből összetett egyszerü diszitmények rajzolása.

II. oszt: Összetettebb mértani diszitmények rajzolása, tussal, kihuzva és stafirozva.

III. és IV. oszt. együtt, hetenkint 2 órán.

III. oszt. Különböző stylü sikékitmények rajzolása és kiszinezése.

IV. oszt: Összetettebb ékitmények rajzolása árnyékolással.

2.) Szépirás.

I. osztály hetenkint 1 órán.

Magyar és német Ütenyirás.

II. és III. oszt. együtt, hetenkint 1 órán.

Az előbbin kivül a franczia „Ronde" irást is gyakorolták.

3) Műének.

I. II. osztály együtt hetenként 1 órán.
Hangközi gyakorlatok, C—G—D—A—F és B-dur scála;
III. és IV. osztaly együtt hetenként 1 órán:
Hangközi gyakorlatok, C—G—D—A—E—F—B—Es—As-dur és A-mol scála.
A négy oszt. együtt hetenkint 1 órán:
Különféle négyszólamu dalok.

5.) Testgyakorlat, (csak a fiuiskolában.)

I. II. III. és IV. osztály két csoportban ketenkint 1—1 órán.
I. csoport. (I. II. oszt.) A szabadgyakorlatok külömbféle nemei. Rendgyakorlatok. Szergyakorlatok közül a függési, támaszkodási és a mászási gyakorlatok. Az ugrás külömbféle nemei.
II. csoport. (III. és IV. oszt.)
Szabad- rend- és szergyakorlatok.

Rendkivüli tárgyak.

a.) latinnyelv.

I-ső osztályban heti 4 órán.
Az öt névragozás; a rendes, rendetlen és idegen eredetü latin nevek ismertetése; a számnevek, melléknevek, azok ragozása s illetőleg fokragozása a különböző változatokkal; továbbá a különböző névmások.
Kézikönyv Schultz Ferdinánd kisebb latinnyelvtana dr. Kiss Lajos forditásában.
II-ik osztály heti 4 órán.
A „sum“ segéd ige ragozása; a rendes-, segéd- és hiányos igék használata; az igehatározók és azok fokozási szabályai.
Kézikönyv a fennebbi.
A fennebbiek betanitásánál forditattak az első osztálylyal az 1—45, második osztálylyal a 45—109 gyakorlatok latinból magyarra és magyarból latinra.
III. oszt. hetenkint 4 órán.
Az előző években áttanult alaktani részek ismétlése után, a kötszók használata; a mondattanból: mondattagok egyezése az accusativus, dat. genit. nom. és abl. használata; a melléknevek és névmások különösségei. Mindezek a megfelelő latin és magyar gyakorlatok s apróbb olvasmányok át és visszaforditásával. K. k. Schultz-Kiss: Latinnyelvtan és Gyakorló könyv.
IV. oszt. hetenként 4 órán.

Az idők és módok s más igealakok használata. Hangmértan és verstan. A római naptár. Megfelelő latin és magyar gyakorlatokkal. Phaedrusból a jambus ismertetéseért egy pár mese. Corneliusból: Praefatio, Themistocles, Aristides, Phocion, Epaminondás és Datames emléztetve, át- és visszaforditva. K. k. a fennebbi.

6.) Görögnyelvtan.

IV. oszt. hetenként 3 órán.
A betük, hang- és irásjelek begyakorlása után, a fő és melléknevek ragozása; a melléknevek fokozása; határozók; a személyes, visszatérő és kölcsönös névmások. Mindezek a megfelelő görög és magyar gyakorlatok át- és visszaforditásával. K. k. Szepesi-Szamosi Görögnyelvtan.

IV. A tanulók betüsoros névsora az 1880—81-ik tanévben.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
V. gymn. osztály.			
Ádámosi Antal	Unitárius	1865	Kövend
Barabás József	r. kath.	1864	Erzsébetváros
Borbély Gyula	unitárius	1864	Csegez
Biró Lajos	„	1863	Csegez
Botár István	„	1864	Toroczkó
Bencze Sándor	„	1864	Mészkő
Csegezi Pál	„	1863	Várfalva
Csipkés Benedek	„	1864	Túr
Damokos Andor	ev. ref.	1867	M. Vásárhely
Fekete Ferencz	unitárius	1867	Torda
Gál Ambrus	„	1865	Kövend.
Iszlai Gábor	„	1865	Szt. Gericze
Módi Mihály	„	1863	B. Sz. Miklós
Nagy Géza	ev. ref.	1867	Torda
Nagy Elemér	unitárius	1866	Torda
Székely János	„	1863	Verespatak
Székely Ferencz	„	1862	Szováth
Tatár Zsigmond	„	1861	Csegez
Tarsoly Zoltán	ev. ref.	1864	Ar. Rákos
Összesen: 19.			

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
IV. polg. osztály.			
Baczoni Kálmán	ev. ref.	1866	Marosujvár
Balla Lajos	"	1866	Torda
Borbély Sándor	unitárius	1865	A. Rákos
Csákány Sándor	ev. ref.	1862	Torda
Kovács László	"	1866	Torda
Lőrinczi Zsigmond	unitárius	1864	Sz. Ábrah.
Maksai Albert	"	1863	M. Sáros
Máté László	"	1864	Kövend
Nagy József	"	1865	Torda
Tarsoly Árpád	ev. ref.	1866	Rákos
Összesen: 10.			
III. polg. osztály.			
Csákány Zoltán	ev. ref.	1865	Torda
Csegezi Márton	unitárius	1866	Bágyon
Darkó Áron	"	1866	N. Ajta
Darkó József	"	1864	N. Ajta
Fekete Mihály	"	1869	Torda
Gálfi Lőrincz	"	1865	Sinfalva
Imecs György	ev. ref.	1868	Teke
Lukács Ferencz	"	1865	Torda
Osztián Olivér	r. kath.	1868	"
Pál Ferencz	ev. ref.	1865	"
Pál Károly		1863	Berkesz
Ramonczai Remus	g. keleti	1863	Berkesz
Seres Sándor	ev. ref.	1867	M. Ujvár
Simándi István	unitárius	1868	Toroczkó
Összesen: 14.			
II. polg. osztály.			
Beregszászi László	ev. ref.	1865	Ludas
Bölöni Pál	unitárius	1866	Kövend
Gerendi Gyula	g. kath.	1865	Torda
Halász Sándor	ev. ref.	1867	"
Istvánfi János	"	1868	"
Józan Miklós	unitárius	1869	Túr
Kimyel Florián	luth.	1865	Torda
Klaris Imre	r. kath.	1867	Makó
Kopeczni Ignácz	ágost. hitv.	1866	Torda

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Körmendi Jenő	r. kath.	1869	Torda
Kis György	g. kath.	1864	Koppánd
Tarsoly Gyula	ev. ref.	1867	Rákos
Tóth Ferencz	„	1869	Torda
Trájánovics Ödön	„	1866	N. Enyed
Pap Gábor	„	1867	Torda
Összesen: 15.			
I. polg. osztály.			
Abt Sándor	r. kath.	1870	Torda
Ambrus Miklós	unitárius	1870	Torda
Ábrahám Sándor	ev. ref.	1867	Torda
Abrahám Viktor	r. kath.	1870	Torda
Amirás Géza	„	1868	Torda
Árkosi László	unitárius	1867	Szt. Mihályf.
Bölöni Lajos	ev. ref.	1869	Torda
Derzsi Árpád	unitárius	1866	Torda
Dézsi István	r. kath.	1867	Harasztos
Demetrovics György	„	1868	Várfalva
Fodor József	unitárius	1865	Várfalva
Fodor Mózes	„	1869	Torda
Frenkel Leopold	mózesvall.	1869	Torda
Gál Antal	unitárius	1869	Kövend
Gyip Miklós	g. kath.	1865	Torda
Kassai Miklós	ev. ref.	1867	Torda
Lefkovits Ignácz	mózesvall.	1868	Torda
Mezei Géza	ev. ref.	1870	Torda
Nagy Pál	„	1870	Torda
Némethi Árpád	unitárius	1868	Torda
Osztián Géza	r. kath.	1870	Torda
Papp Mihály (eltávozott)	g. kath.	1867	M. Örke
Retezár Géza	r. kath.	1870	Torda
Szász Sándor	ev. ref.	1870	Torda
Szabó Miklós	„	1868	Torda
Székely János	unitárius	1868	Torda
Szenkovits Sándor	r. kath.	1868	Gyéres
Turán János	g. keleti	1866	Egerbegy
Viski Gyula	ev. ref.	1867	Torda
Vlásza Gyula	g. kath.	1868	Czikud
Osszesen: 30.			

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
4. elemi oszt.			
Balla József	ev. ref.	1870	M. Ujvár
Bajka Miklés	unitárius	1866	Szt. Mihályfalva
Barabás Gyula	r. kath.	1870	Fogaras
Borbély Albert	unitárius	1870	Csegez
Csiki Aladár	r. kath.	1869	V. patak
Drágosa Tódor	g. keleti	1868	Egerbegy
Deák János	g. kath.	1869	Egerbegy
Hamari Miklós	r. kath.	1870	Torda
Moldován István	„	1870	Kolozsvár
Molnár Béla	ev. ref.	1871	Abrudbánya
Nagy Jusztin	g. keleti	1867	G. Kereszt
Simon György	g. kath.	1868	A. Szolcsva
Trájánovits János	r. kath.	1871	N. Enyed
Tanka Sámuel	unitárius	1867	Kövend
Pálfi Dénes	„	1867	Várfalu
Pálfi Benedek	„	1866	Várfalu
Pálfi Móricz	„	1871	Bágyon
Zalányi János	ev. ref.	1869	Torda
Nagy Sándor	„	1871	Torda
Összesen: 19.			
3. elemi oszt.			
Ambrus József	unitárius	1870	Torda
Biró István	„	1871	Ar. Rákos
Csongvai Béla	„	1873	Torda
Gálfi Dániel	„	1869	Mészkő
Létai Gyula	„	1872	Ar. Rákos
Mandula Victor	r. kath.	1871	Torda
Máté Béla	ev. ref.	1871	Torda
Máté Dezső	„	1873	Torda
Nagy Miklós	unitárius	1870	Torda
Pálfi Dezső	„	1871	Peterd
Petrikás Gyula	g. kath.	1868	Gy. Szt. Király
Polyánszki Oreszt	„	1871	Keselymező
Polik Károly	r. kath.	1871	Torda
Pálfi András	unitárius	1871	Várfalu
Árkosi András	„	1869	Várfalu
Székely László	„	1870	Torda
Székely Miklós	„	1870	Torda
Tóth Béla	ev. ref.	1871	Torda

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Tóth László	ev. ref.	1869	Torda
Zsigmond Miklós	unitárius	1871	Komjátszeg
Veres Károly	„	1869	Torda
Vajna Miklós	r. kath.	1870	Torda
Velits Ödön	ágost. hitv.	1873	Torda
Osszesen: 23.			
2. elemi oszt.			
Ámberboj Béla	r. kath.	1873	Torda
Bajka Domokos	unitárius	1868	Szt. Mihályf,
Bágyoni Ilia	g. kath.	1867	Egerbegy
Barducz Ferencz	unitárius	1872	Torda
Blasei Miklós	r. kath.	1873	Torda
Czikugyán János	g. kath.	1871	Nagy Csány
Máder Miksa	r. kath.	1872	Heves
Májer Simion	g. kath.	1868	Nagy Csány
Nagy Elek	ev. ref.	1873	Torda
Olasz András	„	1870	Torda
Szabó Dénes	„	1872	Torda
Szatmári Pál	unitárius	1871	Kövend
Tóbiás József	r. kath.	1872	Torda
Tóth Árpád	ev. ref.	1872	Torda
Összesen: 14.			
1. elemi oszt.			
Ferenczi Gyula	ev. ref.	1873	Torda
Giskra Demeter	g. kath.	1871	F. Detrehen
Miklós Ferencz	ev. ref.	1872	Torda
Pap Teophil	g. keleti	1871	Vajdaszeg
Pálfi István	unitárius	1872	Várfalva
Rácz Aurél	g. kath.	1875	Toroczkó
Urkán Ánania	g. kath.	1868	Sós Szilárton
Veres Zoltán	unitárius	1874	Hátszeg
Összesen: 8.			

V. Statistikai adatok.

Osztályok	Felvétetett	Nemzetiség szerint: Magyar	Román	Német	Vallás szerint: R. kath.	Unitár.	Ev. ref.	Gör. kath.	Gör. kel.	Moz. vall.	Lutheránus	Év végeig az intézetben volt	Vizsgázott	Kitünő	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Év közben eltávozott	Több ideig beteg volt	Meghalt	Fizető	Mentes	Ösztöndijas
a) Gymnasialis osztályok.																								
V.	19	19	—	—	1	15	3	—	—	—	—	19	14	2	6	6	5		—	—	—	17	2	2
IV.	10	10	—	—	—	5	5	—	—	—	—	10	10	4	5	1	—	—	—	—	—	3	7	1
III.	14	13	1	—	1	7	5	1	—	—	—	14	14	4	5	2	3	—	—	1	—	8	6	2
II.	15	12	2	1	4	2	6	2	—	—	1	14	14	3	2	7	1	1	—	—	1	10	5	2
I.	30	26	4	—	8	8	8	3	1	2	—	29	29	3	12	7	—	7	1	—	—	24	6	1
összeg	88	80	7	1	14	37	27	6	1	2	1	86	86	16	30	23	9	8	1	1	1	62	26	8
b) Az elemi osztályok.																								
4.	21	16	5	—	6	6	4	3	2	—	—	19	19	2	6	9	2	—	2	—	—	19	2	—
3.	25	25	2	—	3	13	5	2	—	1	1	23	23	3	6	9	5	—	2	—	—	24	1	2
2.	14	12	2	—	4	3	4	3	—	—	—	14	14	1	3	10	—	—	—	—	—	14	—	—
1.	8	4	4	—	—	2	2	3	1	—	—	7	7	1	2	5	—	—	1	—	—	7	1	—
összeg	68	55	13	—	13	24	15	11	3	1	1	63	63	7	17	33	7	—	5	—	—	64	4	2
A kettő össz.	156	135	20	1	27	61	42	17	4	3	2	149	149	23	47	56	16	8	6	1	1	126	30	10

VI. Ösztöndijak, jutalmak és javadalmak.

1. Ösztöndijasak. Az áldott emlékezetü Koncz János alapitványának kamataiból havonként 2—2 forint segélyben részesültek: 1. Máté László IV-ik oszt. Kövendről, 2. Derzsi Árpád I-ső oszt. Tordáról, 3, Józen Miklós II-ik oszt. Tordáról, 4. Pálfi András 3-ik elemi oszt. Várfalváról. 5. Árkosi András 3-ik elemi oszt. Várfalváról. 6. Gálfi Lőrincz III-ik oszt. Sinfalváról. 7. Iszlai Gábor V-öd oszt. Szentgericzéről. 8. Bölöni Pál II-od oszt. Kövendről. 9. Simándi István III-ik oszt. Toroczkóról. 10. Csegezi Pál V-ik oszt. Várfalváról.

2. Legatiók és tanitványok után kapott jövedelmek, ide véve a stipendium és szolgák fizetése is. A legatiókból 391 frt jövedelem folyt be a három innepen. A tanitványoktól készpénz jövedelem mintegy 1600 frt. Nyolcz kosztos tanitvány csak száz forintjával véve 800 frt Stipendium 200 frt. Szolgák fizetése 100 frt. Az összes segély teszen **3091** frt.

3. Jótékonyság. Szigethi Sándor felügyelő gondnok ur egy szegény tanulónak teljes ellátást adott. M. Moldován Gergelyné urasszony minden vasárnap 2 szegény tanulónak ebédet adott. A kisegitő társulat 10 frt, Tek. Osztián Gergely ur 5 frt, Nsgs Br. Kemény György főispán ur 2 drb aranyat ajándékoztak a jótanulók megjutalmazására. Tkts Veress Dénes 1 drb termés telluriumot, Székely János tanuló egy drb termés aranyat ajándékoztak az ásványgyüjtemény számára. Tkts Májai Istvánné urasszony. tkts Nesselfeld Miklós ur több darab régi pénzt adtak a régiségtár részére Nsgs Orbán Balázs képviselő ur 1 drb könyvet, a Franklin-társulat pedig 14 drb könyvet ajándékoztak a könyvtár részére.

VII. Könyvtár és egyletek

I. Az intézet könyvtárát Derzsi Károly tanár atyánkfia elrendezte. Van a könyvtárban:

1. Theologiai	mü	370	drb.	Ebből	kézirat		40	darab.
2. Philosophiai	„	127	„	„	„		7	„
3. Természett.	„	147	„	„	„		2	„
4. Történelmi	„	319	„	„	„		3	„
5. Jogi	„	48	„	„	„		2	„
6. Szépirodalmi	„	533	„	„	„		„	„
7. Classicusok és nyelvészetiek	„	220	„	„	„		3	„
8. Ujabbkori vegyesek	„	306	„	„	„			
		2070					57	

A könyvtár ez évben vétel és ajándékozás utján csak 24 drbbal szaporodott, mert minden feles jövedelmet adósságtörlesztésre kellett forditni.

II. Az ifjusági könyvtárban van összesen 616 kötet könyv. Az olvasó-egyletnek van 100 forint készpénze a kisegitő pénztárban, mely összeget azért nem forditottuk könyvvásárlásokra, mert a polg. isk. gondnokság még nem nyilatkozott vajjon átveszi-e a könyvtárt a polg. isk. részére vagy nem.

Az ifjusági olvasóegylettel összeköttetésben volt az önképző kör is, melyben minden héten egy ülést tartott Bartók Endre oszt. főnök vezetése alatt, midőn a tanulók versszavallásban s irodalmi munkálkodásban gyakorolták magokat.

Az ifjusági könyvtár részére a következő lapok jártak: „Vasárnapi Ujság", „Hasznos mulattató". — A nagy könyvtár részére pedig: „Az orsz. középtanodai tanáregylet közlönye", Egyetemes Philologiai közlöny", „Család és Iskola" „Prot. Egyh. és Isk. lap".

VIII. Iskolai közlemények.

1. Az iskolai év végződött 1881. jun. 25. Mind a megnyitás, mind a bevégzés ünnepélyességgel történt, melyeken az igazgató tanár mondott alkalmi beszédeket.

2. Az első félévi vizsga január 31. és február 1-én, a második félévi pedig junius 19—24-én tartatott meg szép számu közönség jelenlétében.

A vizsgákra a mltsgs E. K. Tanács nem küldött ki biztosokat, hanem a vezetéssel az igazgatóságot bizta meg.

3. Ez évben nyilt meg a fiuiskola IV-ik és a leányiskola III-ik osztálya. Ennek következtében a tanitói személyzet nagyobbitása szükségessé válván, a helybeli gymnasiumnál alkalmazásban volt Májai István rendes tanár neveztetett ki tanitóvá a magas miniszterium által, az unitárius egyházzal kötött szerződés alapján. Ugyancsak ez évben nevezte ki a vallás- és közokt.-ügyi magas miniszterium Miklós Gergely okleveles polgári-iskolai tanitójelöltet az intézethez segédtanitói minőségben.

4. Evközben a tanitói karban következő változás történt: Magyari Mihály rendes tanitó, február 7-én állásáról lemondván, az intézettől eltávozott. Helyébe a magas miniszterium Miklós Gergely segédtanitót nevezte ki rendes tanitóvá, az üresedésbe jött állomásra pedig Nagy Gyula, okleveles középtanodai tanárjelölt neveztetett ki.

A mig a kinevezés megtörtént, a Magyari Mihálynak beosztott tárgyak: Miklós Gergely, Pálfi Károly és Soltész Arnold tanitók között osztattak ki.

5. A polgári fiu- s leányiskola tanitó-testülete havonként értekezletet tartott, melyeken mindenik tanitó irásbeli jelentést tett az eddig feldolgozott és a jövő ülésig feldolgozandó tananyagról, ezáltal az évi tananyag czélszerü beosztása és a tanitás egyöntetüsége elérhető volt. Ezen jelentések tanulságos eszmecserékre szolgáltattak alkalmat, s kapcsolatban az osztályfőnökök által a növendékek erkölcsi magaviseletéről és mulasztásairól tett kimeritő jelentésekkel számos nevelés és médszertani kérdés megvitatására nyujtottak alapot

Az értekezlet minden három hónapban értesitőket küldött a szülőkhöz a növendékek magaviseletéről és előhaladásáról.

6. A rend és fegyelem semmi nemü nagyobb kihágással nem zavartatott meg.

7. A gymnasialis osztályok privátáztatása egészen kivétetett a tanulók kezéből, s a köztanitókra bizatott osztályonként. A tanulók tehát csak az elemi osztályokat tanitották.

8. A jövő isk. év megkezdését sept. 5-ére tüzte ki az igazgatóság.

Pálfi Károly,
igazgató-tanár.

C) SZÉKELY-KERESZTURI KÖZÉP-TANODA.

I. Iskolai igazgatóság.

Elnökök: Felügyelő gondnokok: Kénosi Jakab Lajos.
„ „ Tarcsafalvi Pálffy Dénes.
„ „ Báró Orbán Balázs.
„ „ Kozma Ferencz, m. kir. állami férfitanitó-képezdei igazgató-tanár és a M. Tud. Akad. levelező tagja s a Kemény Zsigmond-társaság tagja.

Előadó: Sándor János, igazgató.
Jegyző: Barabás Lajos.
Tagjai a tanárok s a helybeli néptanitó Katona Sándor.

II. Tanári és tanitói személyzet s az általuk előadott tantárgyak.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kineveztetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
1	**László József**, rendes tanár	1871	Latin nyelv	V.	4	20	A faiskola vezetője.
			„	IV.	3		
			„	III.	4		
			Görög nyelv	V.	4		
			„	IV.	5		
2	**Sándor János**, rendes tanár	1872	Mennyiségtan	V.	3	18	Igazgató és a középtanoda könyvtárnoka.
			„	IV.	3		
			„	III.	3		
			„	II.	3		
			„	I.	3		
			Természettan	III.	2		
			Szónokl. gyakorlatok	V. IV.	1		
3	**Gombos Sámuel**, r. tanár	1873	Költészettan	V.	2	19	A középtanoda pénztárnoka.
			Stilisztika	IV.	3		
			Mondattan	III.	3		
			Német nyelv	V.	3		
			„	IV.	4		
			„	III.	4		

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket elő-adott	Osztályok melyek-ben elő-adott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
4	Barabás Lajos, lelkész és r. tanár.	1875	Vallás	V. IV.	1		Igazgatósági jegyző.
			„	III.	1		
			„	II. I.	1	10	
			Német nyelv	II.	4		
			„	I.	2		
5	Barabás József, segéd tanár	1878	Termész. rajz	V.	3		A terménytár őre.
			„	IV.	2		
			„	II.	2		
			„	I.	2	18	
			Földrajz	III.	3		
			„	II.	3		
			„	I.	3		
6	Tibáld József, köztanitó	1881	Régiség	V.	2		Iskolafőnök.
			Latin nyelv	II.	5		
			„	I.	5	19	
			Számtan	elők. oszt.	3		
			Földrajz		2		
			Vestibulum		2		
7	Vitális Elek, köztanitó.	1880	Történelem	IV.	2		Ifjusági könyvtárnok.
			Magyar nyelv	II.	3		
			„	I.	4		
			„	elők. oszt.	5	24	
			Vallás	„	2		
			Német nyelv	„	2		
			Termész. rajz	„	2		
			Tornászat	az összesn.	4		
8	Katona Sándor, szaktanitó.	1863	Vallásos ének	V. IV. III.	2		Az ekklézsia kántora és tanitója
			„	II. I.	2		
			„	elők. oszt	2	8	
			Műének	V. IV. III.	1		
				II. I.	1		
9	Felméri Mózes, szaktanitó	1873	Rajz és irás	II. I.	3		Állami tanitóképző-intézeti rajz- és irástanár.
			„	elők. oszt.	2		
			„	V.	1	8	
			„	IV.	1		
			„	III.	1		

Megjegyzés. A tanterv ugyanaz, a mi a kolozsvári főtanodában a megfelelő osztályokban.

III. A tanulók betüsoros névsora az 1880—81-ik tanévben.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
V. gymn. osztály.			
Antonya János	Unitárius	1862	H. Almás
Barabás András	"	1863	Árkos
Bedő József	"	1863	S. Körispatak
Darkó Gábor	"	1865	N. Ajta
Darkó Lajos	"	1865	Fiátfalva
Deák Gergely	"	1869	Demeterfalva
Dézsi Mihály	"	1864	Nagy Ajta
Eerenczi Géza	"	1866	F. Rákos
Firtos Dénes	"	1865	F. Benczéd
Gábor Dénes	"	1863	Szőkefalva
Gvidó Béla	"	1865	Bözöd-Ujfalu
Kálmán Dénes	"	1864	Sz. Keresztur
Kelemen Elek	"	1861	Kobátfalva
Máté Sándor	"	1863	Kénos
Nagy Sándor	"	1863	H. Karácsonfalva
Oláh Miklós	ev. ref.	1863	Szász Nádas
Orbók István	unitárius	1865	Rugonfalva
Péterfi Lőrincz	"	1865	N. Ajta
Rafaj András	"	1862	Bözöd
Steiner Dávid	mózesvall.	1865	Sz. Keresztur
Összesen: 20.			
IV. gymn. ossztály.			
Almesán János	g. keleti	1864	Szász Almás
Ambrus János	unitárius	1865	Csehédfalva
Benke Elek.	"	1865	A. Siménfalva
Borbély Sándor	ev. ref.	1864	Sz. Keresztur
Dán Theophil	g. keleti	1862	Szász Nádas
Gróf Haller Péter	r. kath.	1867	Sz. Keresztur
Gyöngyösi Béla	unitárius	1865	Ny. Szt. László
*Járai Árpád	"	1866	Dézsfalva
Kádár Lajos	"	1865	Laborfalva
Karácson István	ev. ref.	1866	Sz. Keresztur
Kiss Elemér	unitárius	1866	Laborfalva
Lőfi Jenő	"	1866	Bölön

* A csillaggal jegyzettek évközben kimaradtak.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Lőrinczi Mózes	unitárius	1865	Fiátfalva
*Máté Áron	„	1865	Kénos
Menyhárt János	„	1866	Ujszékel
Nagy Lajos	„	1864	Buzaháza
Szatmári István	„	1867	Harangláb
Simó Lőrincz	ev. ref.	1863	Sz. Keresztur
Tóth Károly	unitárius	1860	Vadad
Ürmösi János	„	1865	B. Kőrispatak
Ütő Béla	„	1868	Nagy Ajta
Összesen: 21.			
III. gymn. osztály.			
Ádám Dénes	unitárius	1866	Bözöd
Ádám Mózes	„	1868	Bözöd
Bálint József	„	1868	Szt. Ábrahám
Bartalis József	„	1865	N. Kadács
Bedő Sándor	„	1865	Kálnok
*Bedő Lajos	„	1865	Kálnok
Bodor Mihály	„	1867	Csehédfalva
*Gál Gábor	„	1867	Szt. Gericze
Hadházi Sándor	„	1869	Muzsna
Kábdebó Antal	r. kath.	1867	Sz. Keresztur
Kimpián János	g. keleti	1863	O. Hidegkut
Kiss Aladár	unitárius	1868	Laborfalva
Kiss Béla	„	1866	Széplak
Kiss Elek	ev. ref.	1865	Sz. Keresztur
Komán Miklós	g. keleti	1864	Szász Dálya
Lőfi Endre	unitárius	1868	Bölön
Nagy Gábor	ev. ref.	1868	Sz. Keresztur
Német Albert	unitárius	1866	Vargyas
Németi Gábor	ev. ref.	1865	N. Solymos
Orbók Béla	unitárius	1867	Rugonfalva
Patakfalvi András	„	1867	Sz. Keresztur
Ráduly János	ev. ref.	1866	Timafalva
Szabó Mihály	unitárius	1865	H. Almás
Simó János	„	1866	K. Solymos
Tőkés János	„	1862	Buzaháza
*Ütő Károly	„	1867	Kálnok
Vajda Ákos	„	1867	Harangláb
Vitályos Ákos	ev. ref.	1868	Sz. Keresztur
Összesen: 28.			

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
II. gymn. osztály.			
Bagotai Samu	ev. ref.	1869	Mikefalva
*Boros Mihály	unitárius	1867	Tordátfalva
Buzogány Mózes	"	1865	Ujszékel
Cseh Béla	"	1868	Szt. Gericze
Cseh Gábor	"	1867	Szt. Gericze
Cseh Nándor	ev. ref.	1865	Sz. Keresztur
Demeter Károly	unitárius	1868	M. Zsákod.
Gál Kelemen	"	1869	Szt. Gericze
Geréb Zsigmond	"	1868	A. Boldogfalva
Gombos Gábor	"	1868	Csehédfalva
Hajdu János	ev. ref.	1869	Szt. Erzsébet
Herman Mózes	"	1865	Sz. Keresztur
Karácson Endre	"	1869	Sz. Keresztur
Kedei Pál	unitárius	1866	Rava
Kovács Imre	"	1867	K. Solymos
László Zsigmond	"	1868	Jánosfalva
Máté Áron	"	1870	Városfalva
Máté Lajos	"	1868	Városfalva
Mátéfi Lajos	"	1865	Szt. Ábrahám
Orbók Lajos	"	1868	Héjasfalva
Pál Ambrus	"	1868	Harangláb
Szabó László	"	1868	Bölön
Szatmári Gyula	"	1868	Harangláb
Széplaki Rezső	r. kath.	1864	Okländ
*Simó András	unitárius	1865	K. Solymos
Takács János	"	1865	Fiatfalva
Tolán Viktor	g. keleti	1863	A. Boldogfalva
Összesen: 27.			
I. gymn. osztály.			
Árkosi Demeter	g. keleti	1866	O. Andrásfalva
Balog Benedek	ev. ref.	1870	Léczfalva
Balog Péter	"	1870	Barátos
Benczédi Sándor	unitárius	1867	A. Benczéd
*Billes Péter	ágost. hitv.	1866	N. Disznód
Boér János	g. keleti	1864	O. Zsákod
Csoma Dénes	ev. ref.	1868	Sz. Keresztur
Dworzsák Tamás	r. kath.	1868	Sz. Keresztur
Demeter Dénes	ev. ref.	1869	Csekefalva
Farkas Gergely	"	1867	Sz. Keresztur

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Ferenczi József	unitárius	1870	F. Rákoss
Gálfi János	„	1868	Martonos
Gálfalvi István	„	1869	Harangláb
Gyarmati Dénes	„	1869	A. Boldogfalva
Gyöngyösi Sándor	„	1869	Ny. Szt. László
György Vilmos	„	1869	Ikland
Inczefi Albert	„	1870	Derzs
József Dénes	„	1867	M. Zsákod
*Kálnoki Imre	r. kath.	1868	Sz. Keresztur
Kolcsár István	ev. ref.	1870	Rugonfalva
*Kämpfner Lajos	ágost. hitv.	1868	Sz. Keresztur
Kapusi Péter	unitárius	1868	B. Kőrispatak
László György	„	1869	Szt. Ábrahám
Lenárd András	ágost. hitv.	1866	Szász Keid
Lőrinczi Dénes	unitárius	1868	Szt. Ábrahám
Márdán Eronim	g. keleti	1866	Zsiberg
Máté József	unitárius	1869	Bözöd
Murvai Mózes	„	1867	Ujszékel
Orbók Gyula	„	1869	Rugonfalva
*Osváth Dénes	„	1868	Bözöd
Pál Ferencz	„	1867	Bölön
Pap Ákos	„	1869	Kobátfalva
Pap Mózes	„	1868	Tordátfalva
Pintia Pátrityia	g. keleti	1869	Sárpatak
Pössig Gyula	r. kath.	1870	Ny. Szereda
Rácz István	„	1867	Sz. Keresztur
Sándor Balázs	unitárius	1870	H. Almás
Sándor Géza	„	1869	Gyepes
*Szabó István	r. kath.	1867	Sz. Keresztur
Szabó Domokos	unitárius	1867	Kénos
Szabó Dénes	„	1869	Kénos
*Szabó Lajos	ev. ref.	1868	Sz. Keresztur
Szász Miklós	„	1869	Sz. Keresztur
*Schaser György	ágost. hitv.	1866	Zsiberg
*Schnell János	„	1865	Hetzeldorf
Steiner Mózes	mózesvall.	1870	Sz. Keresztur
Stojkovics Miklós	g. keleti	1868	Almakerék
Sikó Áron	unitárius	1868	Bölön
Simó Pál	„	1869	Harasztkerék
Simó Lukács	„	1870	K. Solymos
Vári Albert	„	1867	Martonos
Varga Zsigmond	ev. ref.	1870	Fiátfalva
Vas Albert	unitárius	1869	H. Szt. Péter

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Vas Domokos	unitárius	1866	Bözöd
Végh József	„	1869	Tordátfalva
Összesen: 55.			
Előkészitő osztály.			
Bedő Sándor	unitárius	1870	S. Kőrispatak
Bokor András	ev. ref.	1868	Árvátfalva
Boros Károly	unitárius	1869	Szt. Gericze
Buzogány János	„	1867	K. Solymos
Csifó Károly	„	1868	Sz. Keresztur
Cseh Kálmán	„	1870	Szt. Gericze
Csupor Géza	„	1871	Szt. Gericze
Csupor Kálmán	„	1869	Szt. Gericze
Demeter Sándor	„	1870	M. Zsákod
Filep Zoltán	„	1871	Ikland
Fülöp Mózes	„	1869	Bözöd
Firtos Mózes	„	1868	A. Benczéd
Horváth Károly	ev. ref.	1869	Sz. Keresztur
Imre József	unitárius	1868	S. Kőrispatak
Kádár János	ev. ref.	1868	Bözöd
László Domokos	unitárius	1870	Sárd
Máté János	„	1872	Bözöd
Máté Mózes	ev. ref.	1869	Sz. Keresztur
Márkos Ferencz	unitárius	1868	Medesér
Nagy András	„	1870	Csekefalva
Nagy Péter	ev. ref.	1870	Sz. Keresztur
Nagy Mózes	unitárius	1868	K. Solymos
Nagy Simon	„	1869	K. Solymos
Orbók Kálmán	„	1871	Héjasfalva
Pál István	„	1870	Harangláb
Pálfi Dénes	„	1867	Ny. Szt. Márton
Pálfi Zoltán	„	1870	Martonos
Péterfi Áron	„	1868	N. Kede
Szabó Frigyes	r. kath.	1872	Sz. Keresztur
Szatmári Elek	unitárius	1869	Harangláb
Szalontai Károly	ev. ref.	1869	Sz. Keresztur
Szenkovics Aurél	r. kath.	1870	Sz. Keresztur
Szatmári József	ev. ref.	1871	N. Szeben
Steiner Áron	mózesvall.	1870	Sz. Keresztur
Zoltán Albert	unitárius	1869	Héviz
Vári Dénes	„	1869	Martonos

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Vas József	unitárius	1871	Sz. Keresztur
Volf János	ágost. hitv.	1871	Segesvár
Összesen: 38.			
Osztálytalan.			
Fazakas Károly	unitárius	1872	Fiatfalva
Hönning Mihály	ágost. hitv.	1865	Appold
Mester János	ev. ref.	1869	Fiatfalva
Nagy Gyula	unitárius	1871	K. Solymos
Hermann Márton	ágost. hitv.	1866	Erked
Fritsch János	ágost. hitv.	1866	Erked
Összesen: 6.			

IV ÁLTA-

STATISTIKAI

az 1880—81-ik iskolai évről a székely-

Tanfolyam	Osztály	Felvétetett év elején: rendes	Felvétetett év elején: osztálytalan	Év közben: kilépett	Év közben: meghalt	Az iskolai év végén volt: rendes	Az iskolai év végén volt: osztálytalan	Nemzetiség szerint: magyar	Nemzetiség szerint: német	Nemzetiség szerint: romáh	Vallás szerint: unitár.	Vallás szerint: ev. ref.	Vallás szerint: rom. kath.	Vallás szerint: gör. kel.	Vallás szerint: ág. hitv.	Vallás szerint: Mózes vall.	Élet-: 8 éves	Élet-: 9 éves	Élet-: 10 éves
Gymnasiumban	I. osztály	55	—	8	—	47	—	44	6	5	30	9	5	5	5	1	—	—	10
	II. osztály	27	—	2	—	25	—	26	—	1	20	5	1	1	—	—	—	—	—
	III. osztály	28	—	3	—	25	—	26	—	2	20	5	1	2	—	—	—	—	—
	IV. osztály	21	—	2	—	19	—	19	—	2	15	3	1	2	—	—	—	—	—
	V. osztály	20	—	—	—	20	—	20	—	—	18	1	—	—	—	1	—	—	—
	Összesen	151		15		136		135	6	10	103	23	8	10	5	2	—	—	10
	Előkészitő oszt.	38	—	—	—	38	—	37	1	—	25	9	2	—	1	1	2	6	10
	Osztálytalan	—	6	—	—	--	6	3	3	—	3	—	—	—	3	—	—	1	1
Az egész össz.	A gymnasiumban	151	—	15	—	136	—	135	6	10	103	23	8	10	5	2	—	—	10
	Az előkészitőben	38	—	—	—	38	—	37	1	—	25	9	2	—	1	1	2	6	10
	Osztálytalan	—	6	—	—	—	6	3	3	—	3	—	—	—	3	—	—	1	1
	Öszszesen	195		15	—	180		175	1(	10	131	32	10	10	9	3	2	7	21

LÁNOS

KIMUTATÁS

keresztúri unitárius középtanodánál.

kor szerint										Születési helyük szerint								Osztályozás szerint					Vizsgát tett	Nem tett vizsg.	Előmenetelők szerint	
11 éves	12 éves	13 éves	14 éves	15 éves	16 éves	17 éves	18 éves	19 éves	20 éves	Udvarhelym.	Háromszékm.	M.-Tordam.	K.-Küküllőm.	N.-Küküllőm.	Szebenm.	Vidéki	Helybeli	kitűnő	jeles	jó	elégséges	elégtelen	rendes	rendes	haladók	Ismétlők
16	12	9	6	1	1	—	—	—	—	38	4	4	2	6	1	45	10	7	9	16	3	12	47	—	43	4
1	14	3	1	6	1	1	—	—	—	19	1	3	3	1	—	24	3	6	5	11	3	—	25	—	25	—
—	—	14	5	6	1	1	1	—	—	17	6	2	2	1	—	23	5	3	10	6	6	—	25	—	25	—
—	—	1	7	7	3	1	1	—	1	10	4	3	4	—	—	21	—	3	6	5	3	2	19	—	18	1
—	—	—	—	8	3	6	2	1	—	13	5	2	—	—	—	18	2	5	6	7	1	1	20	—	10	—
17	26	27	19	28	9	9	4	1	1	97	20	14	11	8	1	131	20	24	36	45	16	15	136	—	131	5
10	8	2	—	—	—	—	—	—	—	24	2	6	3	2	1	29	9	8	10	5	15	—	38	—	38	—
—	1	—	2	1	—	—	—	—	—	5	—	—	—	1	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	26	27	19	28	9	9	4	1	1	97	20	14	11	8	1	131	20	24	36	45	16	15	136	—	131	5
10	8	2	—	—	—	—	—	—	—	24	2	6	3	2	1	29	9	8	10	5	15	—	38	—	38	—
—	1	—	2	1	—	—	—	—	—	5	—	—	—	1	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	35	29	21	29	9	9	4	1	1	126	22	20	14	11	2	166	29	32	46	50	31	15	174	—	169	5

V. A tanuló ifjuság segélyezése

A növendékek a következő segélyben részerültek:

a) Baffaj Károly alapitványából év kezdetén 4 frtot. Máté Sándor V. oszt. év. közepén 4 frtot. Gábor Dénes V. oszt.

A téli vizsga alkalmával:

b) Mártonffy Gergelyné Koncz Juliánna alapból: Ferenczi József I oszt. Orbók István V. oszt. mint rokonok és Gálfalvi István I. oszt. rem rokon fejenként 20 frt 34 krt.

c) Az Augusztinovich Sámuel alapból: Firtos Dénes, Nagy Sánor, Dézsi Mihály, Raffaj András, Gvidó Béla, Lőfi Jenő, Kelemen Elek, Péterfi Lőrincz, Ádám Dénes, Német Albert, Bálint József, Vas Domokos fejenként 3 frt 50 kr.

d) A helyben lakó középtanodai növendékek, a téli vizsga végén levő szünidőn egy jótékonyczélu házi mulatságot rendeztek, s ennek tiszta jövedelmét segélyezésre ajánloták fel, a mi 3 frtot teszen, ez Simó Lőrincz IV. oszt. növendéknek adatott.

A nyári vizsga alkalmával:

e) Az Ágoston István alapból: Gvidó Béla 10 frt. Raffaj András 10 frt. Nagy Sándor 10 frt. Dézsi Mihály 10 frt. Darkó Gábor 10 frt. Kálmán Dénes 5 frt. Bedő József 5 frt. Antonya János 5 frt. Deák Gergely 5 frt. Máté Sándor 5 frt. Péterfi Lőrincz 5 frt. Barabás András 4 frt. Mind V. oszt. növendékek.

f) Báró Orbán Balázs alapitványából: Vas Domokos I. oszt. Kovács Imre II. oszt. Ádám Mózes III. oszt. Simó Lőrincz IV. oszt. Gábos Dénes V. oszt. külön-külön 10 frt.

g) Fejér Márton alapitványból az egyforintos tallért a szépirásért kapta Gál Kelemen II. oszt.

h) Mártonffi Gergelyné Koncz Juliánna alapból: Orbók Lajos II. oszt. Simó János III. oszt. fejenként 20 frt 34 kr.

Jegyzés. A harmadik 20 frt 34 kr az E. K. T. által kijelölt növendék elégtelen osztályzatot kapván, helyette más terjesztetett fel s igy utólagosan fog kiadatni.

i) Bedő Sándorné, Bereczky Mária alapból három köztanitó fizetés-pótlék czimen 14 frt 62 kr.

k) A koncz János alapból 10 tanuló kapott havonként két forintot. Névszerint: Demeter Károly II. oszt. József Dénes I. oszt. Ürmösi János* IV. oszt. Tőkés János III. oszt. Kis Béla* III. oszt. Máté Áron II. oszt. Pál Ambrus II. oszt. Vajda Ákos III. oszt. Szabó Mihály III. oszt. László Domokos elők. oszt.

Jegyzés. A *-gal megjegyzettek helyett erkölcsi vétség, vagy hanyagság miatt mások vétettek fel u. m. Geréb Zsigmond II. oszt. Utő Béla IV. oszt.

l) Pálfi Ferencz ügyvéd és tiszti ügyész egy 20 frankos

aranyat ajándékozott egy jó igyekezetü és jó magaviseletü tanulónak, ez Firtos Dénes V. oszt. tanulónak adatott.

m) Raffaj Károly ajándékából a Keresztény Magvető XV. évfolyam 6 füzetben Darkó Lajos V. oszt. tanulónak adatott.

VI. Tanszerek.

1., A középtanoda könyvtára a mult iskolai év végén állott 8908 darabból. Ez évi szaporodás 777 darab. Ma tehát a könyvtár áll 9684 darabból. Az ez évi szaporodást eszközölte Báró Orbán Balázs 21 darabbal. E között van Heltai „Az magyar chronica, a beolcz és ékesen szolo és ékes szép beolcz Deác szockal iro Bonfinius Antalnac irása szerint." 1575. Colosvarot. Szép, teljes példány. Szabó Károly tudósunk szerint e könyv teljesen ép példánya a legnagyobb ritkaságok közé tartozik és csak két teljes ép példányról emlékezik „Régi magyar könyvtárá"-ban az egyik a m.-vásárhelyi a másik a debreczeni ref. collegiumé. Továbbá ajándékozott Kozma Ferencz 149 darabot Jakab Elek 443 darabot. Péterfi Samu 1 darab. Barabás József 1 drb. Franklin társnlat 14 drb. A középtanoda pénztárából vétetett 5 drb. Iskolai értesitő jött az 1889—80. isk. évről 30 drb. A m. t. akadémia küldött 45 drbot. Chalmers András 1 drbot. A középtanodai ifjusági olv. egylet szépirodalmi lapot és folyóiratot átadott 41 darabot, egy évfolyamot egy darabba számitva. Kolozsvári egyetemi tanács küldött 7 darabot. Lampel Róbert 3 drb. Egyes kiadóktól mutatvány 3 drb. H.-Almási Mihály Domokos 3 drb. A középtanoda pénztárából hozatott: Magyar tanügy. Az országos középtanodai tanáregylet közlönye. Budapesti szemle. Philologiai közlöny. Magyar Nyelvőr. Ezek 10 drbba vannak számitva.

2., Terménytár. Simonfi orvos ajándékozott 1 drb ditroitot. Az V-ik osztályos növendékek a pünkösti szünidőn Szentkeresztbányához tett kirándulás alkalmával hoztak 8 drb különféle közetet.

László Domokos ajándékozott 1 drb szarvas agancsot. Raffaj Károly az iskola 90 drab természetrajzi tábláját 6 drb vászonra ragaszttatta és meglakkoztatta. E munkáért fizetett 11 frt 25 krt.

3. Természettani eszközök gyüjteménye szaporodott ez évben vétel utján 1 darabbal.

Vegytani szerekre fordittatott a pénztárból 8 frt 69 kr.

4. A pénzgyüjteményt gyarapitotta sárdi pap, László Domokos, 2 drb ezüst és 3 drb mult százbeli rézpénzzel

VII. Ifjusági egyletek.

a) Az olvasó egyletnek az első félévben volt 144 bel- és 10 kültagja; a 2-ik félévben 144 bel- és 8 kültagja. A tagok tól az összes bevétel 102 frt. Pénztári maradék ez év végén 62 forint.

Az ifjusági könyvtár áll 683 műből 1473 darabban. Ebből szereztetett ez évben 3 mű 5 darabban, és Kozma s Kábdebó Ferencz urak ajándékozták müveiket 1—1 darabban.

A következő lapok járattak: Vasárnapi Ujság, Politikai Ujdonságok, Protestans egyházi és iskolai lap, Borszem Jankó, Keresztény Magvető. Ingyen jött a Néptanitók Lapja.

b) A kölcsönző egylet összes vagyona a mult év végén tett 160 frt 7 krt, most 203 frt 99 kr.

c) Az önképzőkör 20 gyülést tartott; volt 38 tagja. Gombos Sámnel tanár vezetése alatt sikerrel müködött. Vitális Elek köztanitó egy tallért tüzött ki Arany János Rachel Siralma czimü költemény legjobb elszavalójának; ezt elnyerte Nagy Sándor V. oszt. tanuló.

VIII. Adatok az 1880—81-ik isk. év történetéhez.

September 3-án tanügyi értekezlet tartatott, melyen az órarend s az előkészitő osztály ez évi tanterve megállittatott. Sept. 4-én reggel 7 órakor az iskolai év ünnepélyesen megnyittatott. Buzditó beszédet tartott az igazgató. Az nap a felvételi és javitó vizsgák jártak le.

Év folytán a tanitói karban a következő változás történt: Gábor Albert köztanitó az E. K. T. által tanulmányai folytatására és bevégzésére visszahivatván, helyébe Vitális Elek, papjelöltet nevezte ki 150 t. ü. sz. a. Továbbá Gál Miklós isk. főnök és köztanitó az E. K. T. által a londoni unitárius theologiai intézetbe menendőnek megválasztatván, helyébe csakugyan az E. K. T. iskolafőnöknek és köztanitónak 220—1880. t. ü. sz. a. kinevezte Tibáld József papjelöltet

A tanulásban való igyekezete és erkölcsi magaviselete az ifjuságnak kielégitő. Egy pár lopási eset fordult elő, a melyek kellőleg elláttattak.

Az 1880-ik évi Egyházi Főtanács 30 sz. a. végzése nyomán az elemi osztályok egy előkészitő osztályá vonattak öszsze, nem látván szükségét tovább az E. Főtanács annak, hogy itt a vallásközönség központára terhére egy 3 osztályu elemi oskola tartassék. Az első elemi osztályba rendesen évek óta nem igen jelentkezett tanuló s a 2-ikba igen ugyan, de kevés. Most ez iskolai évvel, főképen hogy a tanárok és tanitók belterheltetésén is némileg lehessen könnyiteni, az előkészitő osz-

tály beállittatott, még pedig, hogy az átmenet annál könnyebb legyen, két csoporttal. A csoportok a vizsgák végén állittattak meg, a jobbak az első, a gyengébbek és kisebb idejüek a 2-ik csoportba soroztattak. A nyári vizsga végével történt csoportositás szerint az első csoportbeliek felvitettek az első osztályba, a 2-ikbeliek pedig még egy évig az előkészitő osztályban maradnak, mint olyanok, a kiknek még nincsen meg az első osztály tantárgyaihoz szükséges fejlettségük és érettségük.

Az Egyházi Főtanács amaz üdvös intézkedése az idő rövidsége miatt nem közöltethetvén a szülőkkel s igy azok, a kik tán fiaikat a 2-ik elemi osztályban itt akarták tanittatni, visszavitték? Nem. A második elemi osztályba tényleg két növendék következett s ezek egyike is a mult iskolai tanév végével eltávozott s a megmaradott egy felvétetett az előkészitő osztály második csoportjába és ezzel együtt felvétetett még négy a 2-ik csoportba, a kik a 2-ik elemi osztályba jelentkeztek volt. Egy első elemibe jelentkező és egy 2-ikba, visszavitte gyermekét, hogy a falujában levő népiskolában tanuljon tovább. Egy pedig az iskolában nyervén lakást, onnan járt a helybeli népiskola 2-ik osztályába. Eszerint, ha meg nem szünt volna az első és 2-ik elemi osztály, ez iskolai évben lett volna az e l s ő b e n 1, a m á s o d i k b a n p e d i g 7 n ö v e n d é k. E nyolcz növendék egy tanerőt vett volna igénybe.

Az átalakulás minden nehézség nélkül megtörtént. A tanitató szülők, a vidék ez intézkedéssel teljesen meg vannak elégedve.

Az intézet egészségügye az orvos ur jelentése szerént a következőleg állott: gyógykezelés alatt volt összesen 53 tanuló. Ebből: váltóláz 19. Torokhurut 7. Tüdőlobok és hurutok 7. Szembaj 4. Gyomor és bélhurut 7. Csúzos bántalmak, görcs 3. Rüh 2. Görvélyes lábfekély 2. Bujakor 2. Általánosságban azt jegyzé meg az orvos ur, hogy a lefolyt betegségek szelid természetüek valának s csak a váltóláz mutatott nehány viszszaesést.

A tanulók által vásárolt orvosságok ára 20%-át, a mi 8 frt 16 k., Jaeger Fr. József gyógyszerész az intézet kórháza javára ajándékozta.

A mult iskolai évben rendezett középtanodai levéltár részére Raffaj Károly buzgó hitrokonunk egy 10 forintos, csinos és czélszerü levéltári szekrényt készittetett.

Folyó év május 26-án az ifjuság májusi tánczvigalmat rendezett a középtanoda taneszközei gyarapitására mérsékelt belépti dijjal. Az idő nem kedvezett arra, hogy a szabadban tartassék meg s ezért az intézet nagy termében folyt le, melyre szép és válogatott közönség jelent meg. Tiszta jövedelem 32 frt 69 kr.

Junius 19-én Gagyban egy kegyeletes innepélyre jelent meg tanár- és tanitó-testületünk s az ifjusági énekkar. Ez intézet első igazgatója néhai Szabó Sámuel sirját, leánya Szentábrahámi özv. Vass Miklósné díszes emlékkövel jelölte meg. Ennek a felállitását követő innepélyben tényleges résztvettünk.

Igazgatósági ülés tartatott 11, a melyeken az intézet gazdasági és tanügyei tárgyaltattak.

A vizsgák január és junius végén tartattak meg. Az itteni állandó vizsgálóbizottság mellé az E. K. Tanács mind két alkalommal több egyházi tanácsost nevezett ki.

Sándor János,
igazgató-tanár.

D) KIMUTATÁS

az unitárius ekklézsiák népiskolái népességéről az 1880—81. tanévben.

Aranyos-Torda	körben	tanult	unitárius	fiu	409,	leány	366
Felső-Fejér	„	„	„	„	139,	„	127
Kolozs-Doboka	„	„	„	„	42,	„	33
Küküllő	„	„	„	„	169,	„	120
Maros	„	„	„	„	295,	„	194
Sepsi-Miklósvár	„	„	„	„	296,	„	248
Székelykeresztur	„	„	„	„	657,	„	592
Udvarhely	„	„	„	„	596,	„	524
Kolozsvári ekklézsiában	„	„	„	„	—	„	16
			együtt:	fiu	2603,	leány	2220
			más vallásu	„	151,	„	280
			összesen:	fiu	2754,	leány	2500

az elemi iskolák összes népessége:	5254
ismétlő „ „ „	427
együtt:	5681.